

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Valtionhallinnon kehittämisosasto

Muistio
8.12.2025

VALTIONEUVOSTON ASETUS LUPA- JA VALVONTAVIRASTON MAKSUISTA VUONNA 2026

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Valtion aluehallinnon kokoisuudistusta koskevat lait tulevat voimaan 1.1.2026. Uudistukseen sisältyy laki valtion Lupa- ja valvontavirastosta (530/2025), jolla perustetaan uusi virasto. Lain 1 §:n mukaan hoitaa erikseen säädettyjä lupa-, valvonta-, rekisteröinti-, toimeenpano- ja ohjaustehtäviä sekä yleisen edun valvontaa.

Lupa- ja valvontavirasto muodostetaan siirtämällä sille pääosa aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) tehtävistä sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) ympäristö ja luonnonvarat - vastualueen tehtävistä. Lupa- ja valvontavirasto aloittaa toimintansa 1.1.2026.

Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 28 §:n mukaan valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Viraston suoritteiden maksuista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtakunnallisen lääketieteellisen tutkimuseettisen toimikunnan suoritteiden maksuista säädetään kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

2 Asian valmistelu

Esitys on valmistelu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Valmistelutyötä tukee valtiovarainministeriön asettama poikkihallinnollinen työryhmä, jonka toimikausi on 1.2.2025 - 31.12.2025.

Työryhmän puheenjohtajana toimii asetuksen valmistelija valtiovarainministeriössä. Työryhmän jäsenet varajäsenineen edustavat ympäristöministeriötä; sosiaali- ja terveysministeriötä; aluehallintovirastoja; ELY-keskuksia; Valviraa; ELY-keskusten kehittämis- ja hallintokeskusta (KEHA) sekä aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalveluiden vastuualuetta (HAKE).

Työryhmä työskentelee kolmessa alatyöryhmässä, jotka tuottavat tietoa ja tukevat Lupa- ja valvontaviraston 1) sosiaali- ja terveydenhuollon suoritteiden maksujen valmistelua, 2) alkoholihallinnon suoritteiden maksujen valmistelua ja 3) ympäristöosaston suoritteiden maksujen valmistelua.

Työryhmä tarkastelee ELY-keskusten, aluehallintovirastojen sekä Valviran tuottamien suoritteiden kustannusvastaavuuksia ja arvioi organisaatiomuutoksen ja erityislainsäädännön muutosten vaikutuksia viranomaisprosesseihin, Lupa- ja valvontaviraston työmäärään sekä suoritteiden tuottamiskustannuksiin.

Esitysluonnoksesta on järjestetty kolme kuulemistilaisuutta. Esitysluonnoksen alkoholihallinnon ja tupakkalain mukaisista suoritteista matkailu- ja ravintola-alan, tapahtuma-alan ja panimojen edustajille pidettiin 23.9.2025. Sosiaali- ja terveysalan toimijoita kuultiin 24.9.2025 luonnoksesta koskien terveysalan ammattioikeushakemusten ja todistusten maksuja sekä tartuntatautilain, sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja lääkelain mukaisista suoritteista perittäväksi esitettyjä maksuja. Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston maksuja koskevasta osiosta kuultiin 22.10.2025 ympäristön toimialan asiakkaita edustavia teollisuuden ja elinkeinoelämän järjestöjä sekä ympäristöjärjestöjä. Kuulemistilaisuuksiin kutsuttiin myös Lupa- ja valvontaviraston sidosryhmiin kuuluvia viranomaisia kuten Suomen Kuntaliitto ry.

Lupa- ja valvontavirastoa toimialaohjaavista tahoista oikeusministeriö, sisäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö puoltavat esitystä. Ympäristöministeriö puoltaa esitystä muilta osin, mutta ei kannata ympäristönsuojelulaissa tarkoitettujen Natura-lausuntojen maksullistamista eikä ympäristönsuojelulaissa ja vesiläissa tarkoitettujen suoritteiden esittämistä omakustannusarvon mukaan hinnoiteltuina suoritteina. Ympäristöministeriö puoltaa kuitenkin euromääräisiä maksuja, joita esitetään perittäväksi sanotuista suoritteista.

Valtiovarainministeriön budjettiosasto on puoltanut esitystä.

Esitys on lähetetty lausunnolle 7.10.2025 – 29.10.2025. (Lausuntopalvelu.fi). Asetuksen ja sen liitteenä olevan maksutaulukon ruotsinkielinen käännös valmistui myöhemmin ja oli lausunnolla 23.10.-13.11.2025. Lausuntoaika on ohjeistettua lausuntoaikaa lyhyempi, koska asetusehdotus on suppea ja helposti omaksuttavissa ja sen vaikutukset ovat kohtuullisen helposti selvitettävissä.

Esitys on lähetetty laintarkastukseen, mutta esitys annettaneen valtioneuvoston yleisistunnolle 11.12.2025 kiireellisenä laintarkastuksetta.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Nykytila

Tehtäviä, jotka 1.1.2026 alkaen siirtyvät Lupa- ja valvontaviraston tehtäviksi, hoidetaan nykyisin Valvirassa, aluehallintovirastoissa ja ELY-keskuksissa. Näihin tehtäviin liittyvien suoritteiden maksuista säädetään nykyisin seuraavissa maksuasetuksissa:

- Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2025 ja 2026 (VNA 858/2024)
- Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025 (VNA 794/2024)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista vuosina 2024 ja 2025 (1281/2023)

Aluehallintovirastojen maksullisen toiminnan tulot olivat vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan 14,2 milj. euroa, niistä 13,8 milj. euroa kertyi aluehallintovirastojen

toimintamenomomentille 28.40.01 ja 0,4 milj. euroa työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenomomentille 33.02.07. Aluehallintouudistuksessa Ruokavirastoon siirtyvien ympäristöterveydenhuollon lupasuoritteiden tulot olivat vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan 0,7 milj. euroa.

ELY-keskusten toimintamenomomentilta 32.01.02 Lupa- ja valvontavirastoon siirtyviin tehtäviin liittyvät maksullisen toiminnan tulot olivat vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan 5,0 milj. euroa.

Valvirasta Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvien tehtäviin liittyvät maksullisen toiminnan tulot olivat tilinpäätöksessä 2024 yhteensä 7,3 milj. euroa ja ne tuloutettiin pääosin Valviran toimintamenomomentille 33.02.05. Valviran vuoden 2024 maksullisen toiminnan tuloista 0,6 milj. euroa kertyi perustuen sosiaali- ja terveysministeriön asetuksiin (817/2023) valtakunnallisen lääketieteellisen tutkimuseettisen toimikunnan lausunnoista perittävistä maksuista ja (194/2024) kliinisiä lääketutkimuksia koskevista maksullisista suoritteista. Jatkossa Lupa- ja valvontaviraston toimintamenomomentille kertyy vastaavia tuloja, joista käsillä olevassa esityksessä ei säädettäisi.

Maksullisen toiminnan tulojen lisäksi Lupa- ja valvontavirasto perii alkoholi- ja tupakkalain mukaisia veroluoteisin valvontamaksuja, joista kertyvät verotulot tuloutetaan vuoden 2026 alusta alkaen Lupa- ja valvontaviraston valvontamaksut tulomomentille 11.19.13 aikaisemmin käytössä olleiden tulomomenttien Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot 12.33.02 ja Muut verotulot 11.19.09 sijaan.

Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan valtioneuvoston asetuksen antamista Lupa- ja valvontaviraston suoritteiden maksuista vuonna 2026. Valtioneuvoston asetus tulisi voimaan 1.1.2026 ja olisi voimassa 31.12.2026 asti. Suoritteiden nimikkeistä ja nimikkeitä vastaavista euromääräistä maksuista säädettäisiin asetuksen liitteenä olevassa maksutaulukossa.

Esityksellä pyrittäisiin turvaamaan Lupa- ja valvontavirastoon siirtyviin tehtäviin liittyvän maksullisen toiminnan tulotaso ja osuus Lupa- ja valvontaviraston kokonaisrahoituksesta. Lupa- ja valvontaviraston suoritteiden hinnoittelun lähtökohtana olisivat suoritteiden nykyiset hinnat Valvirassa, aluehallintovirastoissa ja ELY-keskuksissa. Eräisiin suoriteryhmiin ja yksittäisiin suoritteisiin tehtäisiin kuitenkin tarkistuksia paremman kustannusvastaavuuden saavuttamiseksi ja kustannustason nousuun varautumiseksi. Lisäksi hintoja tarkistettaisiin tarvittaessa arvioimalla uuden valtakunnallisen viraston muodostamisen vaikutuksia suoritteiden tuottamisprosesseihin sekä suoritteiden työmääriä ja kustannuksia Lupa- ja valvontavirastossa parhaan käytettävissä olevan tiedon avulla.

Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston suoritteiden maksullistamiseen tehtäisiin eräitä merkittäviä muutoksia suhteessa siihen, miten vastaavat suoritteet on nykyisin maksullistettu aluehallintovirastoissa ja ELY-keskuksissa.

Hallituksen kehysriihessä sovittiin kuluvana syksynä seuraavasti:

Investointien etusijamenettely

Hallituksen aiemmin linjaaman mukaisesti varmistetaan resurssit nopeiden lupaprosessien turvaamiseksi ja ensisijamenettelyn jatkamiseksi. Ympäristö-, lupa ja valvontaviranomaisen resursseja vahvistetaan nostamalla ympäristö- ja vesitalouslupien maksut maksuperustelain mukaisesti kustannusvastaaviksi. Ympäristöministeriö laatii vuoden 2026 talousarvioesityksen täydentävään esitykseen konkreettisen suunnitelman kuinka Ympäristö-, lupa ja valvontaviranomaisen resursseja vahvistetaan nostamalla ympäristö- ja vesitalouslupien maksut maksuperustelain mukaisesti kustannusvastaaviksi. Suunnitelman tulee pitää sisällään myös lupien myöntämisen kustannusten tarkastelun. Ympäristöministeriön valmisteleman konkreettisen suunnitelman valmistuttua, voidaan määräaikaisen siltarahoituksen tarvetta arvioida vuoden 2026 talousarvioesityksen täydentävän esityksen yhteydessä nopean luvituksen varmistamiseksi.

Aluehallintovirastosta ja ELY-keskuksista Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät ympäristön toimialan suoritteet maksullistettaisiin jatkossa suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten mukaisesti (omakustannusarvo) eräin poikkeuksin. Hinnoittelu toteutuisi asteittaisin maksujen korotuksin.

Esityksen liitteenä olevassa maksutaulukossa otettaisiin käyttöön sähköisessä asiointipalvelussa vireille pannun asian ja muulla tavalla vireille pannun asian erillinen hinnoittelu. Muutoin kuin sähköisessä asiointipalvelussa vireille pannun asian maksu olisi korkeampi. Korkeampi hinta ei kuitenkaan koskisi työsuojeluosaston suoritteita. Ympäristöosaston osalta muutoin kuin sähköisessä asiointipalvelussa vireille pantujen asioiden lisämaksun perimisessä olisi siirtymäaika. Lisämaksua perittäisiin 1.4.2026 alkaen muutoin kuin sähköisessä asiointipalvelussa vireille pantujen asioiden johdosta tuotetuista ympäristöosaston suoritteista. Maksutaulukossa säädettäisiin mekaanisesta korotusprosentista tai euomääräisestä korotuksesta kaikissa niissä suoriteryhmissä, joissa on käytössä sähköinen asiointipalvelu. Korotus ei koskisi niitä suoriteryhmiä ja suoritteita, joissa sähköistä vireillepanomahdollisuutta ei ole. Digitalisaatio vähentää viranomaisten työmäärää, mistä syystä sähköisesti vireille pantujen asioiden valtiolle aiheuttamat kokonaiskustannukset ovat vähäisemmät ja vastaavasti suoritteiden tuottamisesta perittävät maksut pienempiä.

Eri virastoista Lupa- ja valvontaviraston tuotettavaksi siirtyvien suoritteiden maksullistamisen perusteita arvioitaisiin mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla. Muun muassa suoritteiden hinnan asettamista suoritteiden tuottamiskustannuksiin (omakustannusarvo) tai sen alapuolelle uudelleenarvioitaisiin, jotta valtion maksuperustelain (150/1992) säännökset toteutuisivat Lupa- ja valvontavirastossa yhtenäisellä tavalla.

Säännökset ja suoritteiden nimikkeet muotoiltaisiin mahdollisimman selkeästi ja yhdenmukaisella tavalla.

Esityksen mukaisista maksuista saatavat tulot tulisivat valtion talousarviossa kahdelle eri momentille:

- Lupa- ja valvontaviraston toimintamenot 28.40.04
- Lupa- ja valvontaviraston työsuojelun toimintamenot 33.02.07

Esityksen mukaisten maksutulosten arvioidaan olevan noin 30,7 milj. euroa vuonna 2026 Lupa- ja valvontaviraston toimintamenomomentille 28.40.04. Toteutuessaan ne muodostaisivat noin 21 % Lupa- ja valvontaviraston toimintamenomomentilta rahoitettavan toiminnan rahoituksesta. Tulokertymä on arvioitu siten, että suoritteiden

nykyiset volyymit säilyvät ennallaan, eikä niissä tapahtuisi esimerkiksi talouden suhdannevaihteluista johtuvia muutoksia.

Lupa- ja valvontaviraston maksullisen toiminnan tuottojen ja kustannusten arviointiin liittyy merkittävää epävarmuutta, koska uuden viraston maksullisen toiminnan kustannusrakenteesta ei ole saatavissa vielä tietoja. Muistiossa ja sen liitteessä esitetyt maksullisen toiminnan tulojen ja kustannusten toteutumien ja ennusteet on laskettu yhdistelemällä nykyisistä virastoista saatuja kustannusvastaavuuden toteutuma- ja ennustetietoja suoriteryhmittäin. Vuoden 2024 tilinpäätöksen maksullisen toiminnan tulot ja kustannusvastaavuus eivät vastaa kaikilta osin yhdistyvien virastojen vakiintunutta tilannetta esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon rekisteröinneistä saatavien tulojen ja niitä vastaavien kustannusten osalta. Lisäksi erityisesti ympäristösaston tulojen ja kustannusvastaavuuden ennustaminen on haasteellista, koska aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueen suoritteiden maksuihin on tehty toistuvasti korotuksia viime vuosina. Korotusten yhteisvaikutus on vaikeasti todennettavissa, koska ympäristöasioiden käsittelyajat ovat pitkiä ja vastuualueen tulot kertyvät vasta pitkän ajan kuluttua asian vireilletulosta.

Lupa- ja valvontavirastoon yhdistyvät virastot ovat seuranneet maksullisen toiminnan kustannuksia sekä järjestäneet siihen liittyvän työajanseurannan ja kustannuslaskennan toisistaan poikkeavalla tavalla ja tasolla. Tästä syystä virastoon siirtyvistä suoritteista ei pystytä esittämään suoritekohtaisesti tulo- ja kustannusvastaavuustietoja edelliseltä vuodelta ja arviona kuluvalta vuodelta sekä vuosikohtaisesti asetuksen ehdotetulta voimassaoloajalta.

Esityksen mukaisten maksutulojen arvioidaan olevan noin 0,4 milj. euroa vuonna 2026 Lupa- ja valvontaviraston työsuojelun toimintamenoilla 33.02.07 momentille, joka olisi n. 1,4 % momentin rahoituksesta.

Sosiaali- ja terveystieteen osaston suoritteet

Suoritteiden omakustannusarvon mukaan hinnoiteltaisiin seuraaviin suoriteryhmiin kuuluvat suoritteet

- Terveystieteen ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) mukaiset suoritteet
- Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) mukaiset suoritteet
- Hedelmöityshoidoista annetun lain (1237/2006) mukaiset suoritteet
- Sosiaali- ja terveystieteen toissijaisesta käytöstä annetun lain (552/2019) mukaiset suoritteet
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023) 80 §:n mukaiset rekisteröinnit
- Sosiaali- ja terveystieteen toissijaisesta käytöstä annetun lain (552/2019) mukaiset suoritteet
- Tartuntatautilain (1227/2016) mukaiset suoritteet
- Avioliittolain (234/1929) mukaiset luvat
- Elintarvikelain (297/2021) mukaiset suoritteet
- Luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain (1330/2021) mukaiset suoritteet
- Terveystieteen suojelulain (763/1994) mukaiset suoritteet
- Alkoholilain (1102/2017) ja sen nojalla annettujen säännösten mukaiset suoritteet

- Tupakkalain (549/2016) mukaiset suoritteet
- Kyberturvallisuuslain (124/2025) mukaiset suoritteet

Omakustannusarvon alapuolelle hinnoiteltaisiin seuraaviin suoriteryhmiin kuuluvat suoritteet

- Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023, sote-valvontalaki) mukaiset suoritteet
- Lääkelain (395/1987) mukaiset suoritteet
- Adoptiolain (22/2012) mukaiset suoritteet

Varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osaston suoritteet

Suoritteiden omakustannusarvon mukaan hinnoiteltaisiin seuraaviin suoriteryhmiin kuuluvat suoritteet

- Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaiset suoritteet
- Perusopetuslain (628/1998) mukaiset suoritteet
- Lukiolain (714/2018) mukaiset suoritteet
- Ammatillisesta koulutuksesta annetussa lain (531/2017) mukaiset suoritteet
- Hautausoimilain (457/2003) mukaiset suoritteet

Ympäristöosaston suoritteet

Seuraavat suoritteet ryhmiteltäisiin omakustannusarvon mukaan hinnoiteltaviin suoritteisiin, vaikka suoritteiden kustannusvastaavuus olisi aluksi käytännössä 80–90 % suoritteiden tuottamiskustannuksista. Suoritteiden hinnoittelua tarkastellaan tulevana vuosina ottaen huomioon uuden viraston kustannusrakenteesta saatava tieto. Ympäristöministeriö laati vuoden 2026 talousarvioesityksen täydentävään esitykseen konkreettisen suunnitelman siitä, kuinka lupa- ja valvontaviranomaisen resursseja vahvistetaan nostamalla ympäristö- ja vesitalouslupien maksut maksuperustelain mukaisesti kustannusvastaaviksi. Suunnitelma piti sisällään myös lupien myöntämisen kustannusten tarkastelun.

- Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaiset suoritteet (luvat, ilmoitukset, valvontasuoritteet)
- Vesilain (587/2011) mukaiset suoritteet lukuun ottamatta 5 luvun 6 §:ssä tarkoitettua ojitusilmoitusta, joka olisi maksuton
- Jätelain (646/2011) mukaiset suoritteet
- Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaiset suoritteet
- Eräät luonnonsuojelulain (9/2023) mukaiset suoritteet
- Maastoliikennelain (1710/1995) mukaiset suoritteet
- Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) mukaiset suoritteet
- Rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) mukaiset suoritteet

Omakustannusarvon alapuolelle hinnoiteltaisiin

- Luonnonsuojelulain (9/2023) mukaiset poikkeamislupapäätökset
- Ympäristönsuojelulain 206 §:ssä tarkoitetut ja jätelain 144 §:n 1 momentissa tarkoitetut valvontasuoritteet, jotka kohdistuvat ympäristönsuojelulain 206 §:ssä tarkoitettuihin mikroyrityksiin

- Ympäristönsuojelulaissa ja vesilaisissa tarkoitettut suoritteet, joita hakee muuta kuin taloudellisen toiminnan harjoittamista varten luonnollinen henkilö tai yleishyödyllinen yhteisö

Elinkeinovalvonnan ja oikeusturvan suoritteet

Suoritteiden omakustannusarvon mukaan hinnoiteltaisiin seuraaviin suoriteryhmiin kuuluvat suoritteet

- Kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain 1075/2000 mukaiset suoritteet
- Perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä annetun lain (411/2018) mukaiset suoritteet
- Panttilainauslaitoksista annetun lain (353/1992) mukaiset suoritteet
- Löytötavaralain (778/1988) mukaiset suoritteet
- Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) mukaiset suoritteet
- Terveysturvallisuuslain (763/1994) ja sen nojalla annettujen säännösten mukaiset suoritteet

Suoritteiden omakustannusarvoa alemman arvon mukaan hinnoiteltaisiin yhteisölaissa säädettyinä tarkoitettut vähemmistön suoja ja oikeusturvaa koskevat suoritteet, joista säädetään muun muassa seuraavissa laeissa:

- Osakeyhtiölaki (624/2006)
- Asunto-osakeyhtiölaki (1599/2009)
- Laki asumisoikeusyhdistyksistä (1072/1994)
- Osuuskuntalaki (421/2013)
- Yhdistyslaki (503/1989)
- Lait, joissa säädetään talletuksen tai vakuuden vastaanottamisesta kuten
 - Laki rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta (281/1931)
 - Osakeyhtiölaki (624/2006)
 - Asunto-osakeyhtiölaki (1599/2009)

Pelastustoimen ja varautumisen osaston suoritteet

Pelastustoimen ja varautumisen osastolla ei ole maksullista toimintaa.

Työsuojeluosaston suoritteet (Momentti 33.02.05)

Kaikki työsuojelun osaston suoritteet kuuluvat suoritteiden omakustannusarvon mukaan hinnoiteltaviin.

- Työturvallisuuslain (738/2002) ja sen nojalla annettujen asetusten mukaiset suoritteet
 - Valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta 403/2008
 - Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta 205/2009
 - Valtioneuvoston asetus rakennustyötä tekevän sukeltajan pätevyydestä ja turvallisuussuunnitelmasta 1088/2011
- Panostajalain (423/2016) ja sen nojalla panostajien pätevyyskirjoista annetun valtioneuvoston asetuksen (458/2016) mukaiset suoritteet

- Eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annetun lain (684/2015) mukaiset suoritteet
- Ammattipätevyyden tunnustamisesta (1384/2015) annetun lain mukaiset suoritteet
- Laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annetun lain (395/2012) mukaiset suoritteet

Asetuksen liitteenä olevan taulukon mukaiset maksut

Suoriteryhmien hintoihin tehtäisiin seuraavat pääasialliset muutokset valtioneuvoston asetuksen liitteenä olevassa maksutaulukossa suhteessa maksuihin, joista samoista suoritteista nykyisin voimassa olevien Valviraa, aluehallintovirastoja ja ELY-keskuksia koskevien edellä mainittujen maksuasetusten perusteella.

Seuraaviin suoriteryhmiin ei esitetä mitään korotuksia suoriteryhmien nykyisestä korkeasta kustannusvastaavuudesta johtuen:

- Valvirasta Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi siirtyvät terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukaiset ammatinharjoittamispäätökset ja todistukset
- Valvirasta Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi siirtyvien tupakkalain ja adoptiolain mukaiset suoritteet
- Aluehallintovirastoista Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi siirtyvät alkoholihallinnon suoritteet
- Aluehallintovirastoista Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi siirtyvät työsuojelun suoritteet

Muihin suoritteisiin tehtäisiin vähintään 2–3 % korotus kustannustason nousuun varautumiseksi (virkaehtosopimusten mukaiset palkankorotukset, vuokrankorotukset jne.) tai tätä suurempia muutoksia kustannusvastaavuuden parantamiseksi.

Sosiaali- ja terveysalan osaston maksut

- Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain mukaiset suoritteet muotoiltaisiin kokonaan uudelleen siten, että käsiteltäviä asioita koskevien maksujen muodostuminen muuttuu. Suoritteet hinnoiteltaisiin nykyisten aluehallintovirastojen ja Valviran ko. toiminnan keskimääräiseen tuntihintaan perustuen. Osassa asioita maksusta voisi muodostua edullisempi kuin vastaavassa asiassa nykyisin, mutta osassa asioista maksusta muodostuu suurempi kuin nykyisin. Yksittäisen ja nykyisiin suoritteisiin nähden vertailukelpoisina säilyvien suoritteiden hintoihin tulisi lisäksi korotuksia ja nykyistä edullisempia hintoja.
- Nykyisin aluehallintovirastojen suoritteina tuotettavien tartuntatautilaissa tarkoitettujen suoritteiden (laboratorioluvat) sekä avioliittolain 23 §:ssä tarkoitettujen lupien hintoja on nostettu Lupa- ja valvontalain mukaisen asiantuntijatyön hinnan mukaisesti.
- Nykyisin Valviran maksuttomina suoritteina tuotettavat seuraavat suoritteet maksullistettaisiin: ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan taikka ammatinimikkeen käyttöoikeuden poistaminen ammattihenkilön omasta pyynnöstä terveydenhuollon ammattihenkilöistä ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä annettujen lakien mukaisesti (60 €) sekä ammatinharjoittamisoikeuden tai -luvan taikka ammatinimikkeen käyttöoikeuden palauttaminen silloin, kun oikeus tai nimike on poistettu edellä tarkoitettujen lakien mukaisesti (240 €)
- EU/ETA-alueen ulkopuolella koulutettujen ammattihenkilön laillistamisen ja nimikesuojauksen maksua alennettaisiin nykyisestä 3330 eurosta 2900 euroon.

Lisäksi ehdollisen tunnustamispäätöksen maksua alennettaisiin 2500 eurosta 2200 euroon, kun kyseessä ovat sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitetut suoritteet. Valvirassa nykyisin tuotettuina nämä suoritteet ovat ylikatteellisia.

- Uutena suoritteen maksullistettaisiin kyberturvallisuuslain 41 §:ssä tarkoitetut toimijarekisterin ylläpitämiseen liittyvät suoritteet, toimijarekisteriin merkitseminen ja rekisterimerkinnän muuttaminen.
- Lääkelaisissa tarkoitetuista suoritteista perittäviä maksuja osittain nostettaisiin ja osittain laskettaisiin.
- Aluehallintovirastoista Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi siirtyvän alkoholijuomien määräaikaisen anniskeluluvan, kun määräaikaisuuden kesto on enintään 30 vrk ja anniskelualueella on enintään 200 asiakaspaikkaa, hintaa alennettaisiin nykyisestä 855 eurosta 755 euroon. Samalla lisättäisiin tätä alempi maksuluokka 650 euroa niille määräaikaisille enintään 30 vrk ja enintään 200 asiakaspaikan anniskeluluvulle, jos luvanhakijalle olisi vuoden sisällä myönnetty voimassa oleva anniskelu- tai vähittäismyyntilupa, valmistus- tai tukkumyyntilupa.
- Valvirasta Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvien elintarvikelain mukaisia rekisteröinti- ja tarkastusmaksu korotettaisiin vastaamaan Lupa- ja valvontaviraston asiantuntijatyön hintaa. Korotus olisi noin 10–17 % suoritteesta riippuen.
- Luonnonmukaisesta tuotannosta tarkoitetussa laissa säädettyihin nykyisin Valvirassa hoidettaviin tehtäviin liittyvien suoritteiden maksuja korotettaisiin noin 10 % nykyisiin maksuihin nähden.
- Valvirasta Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi siirtyvien alkoholijuomien tukkumyynti- ja valmistuslupien hintoja korotettaisiin tietyissä tapauksissa euromääräisesti 2450 euroon (valmistuslupa) ja 2100 euroon (tukkumyynti) vastaavien maksujen ollessa nykyisin Valvirassa 600 €.

Varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osaston suoritteet

Varhaiskasvatuslaki muuttuu, kun laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta (625/2025) tulee voimaan 1.1.2026. Muutoslain voimaantulon myötä päiväkotitoiminnan osalta palataan luvanvaraisuudesta rekisteröintivelvollisuuden piiriin. Luvan sijasta yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen edellyttää, että palveluntuottaja ja sen toimipaikat olisi rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin. Varhaiskasvatuslain mukaiset suoritteet muutettaisiin voimaan tulevan varhaiskasvatuslain muutoksen edellyttämällä tavalla rekisteröintimenettelyä vastaaviksi suoritteiksi.

Lisäksi haudatun ruumiin tai tuhkan siirtämistä koskevan luvan maksu korotettaisiin 448 eurosta 600 euroon. Kaikkiin muihin varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osaston suoritteisiin tehtäisiin kustannustason noususta johtuva 2–3 % korotus. Sama korotus tehtäisiin myös varhaiskasvatuslain mukaisiin suoritteisiin samalla kun suoritteet muutettaisiin muotoslakia vastaavalla tavalla rekisteröintimenettelyn mukaiseksi.

Ympäristöosaston maksut

- Ympäristön toimialan suoritteiden hintoja korotettaisiin aluehallintovirastoissa ja ELY-keskuksissa nykyisin perittäviin maksuihin nähden, jotta suoritteiden hinnat olisivat lähempänä suoritteiden tuottamisen omakustannusarvoa. Ympäristönsuojelulain, vesilain ja jätelain mukaiset suoritteet hinnoiteltaisiin aiempaa lähemmäksi omakustannusarvoaan.
- Ympäristönsuojelulain mukaisista lupasuoritteista perittäviin maksuihin tehtäisiin 10 % korotus sisältäen 2–3 % inflaatiokorotuksen. Korotus ei kuitenkaan koskisi eläinsuojien direktiivilaitoksen lupaa, jonka maksu laskisi nykyisestä 28 400 eurosta 23 100 euroon.
- Vesilain mukaisten asioiden suoritenimikkeisiin lisättäisiin saman suoritteiden uusia maksuluokkia, jotta suoritteet ja niiden maksut vastaisivat paremmin suoritteiden tuottamisesta viranomaiselle aiheutuvaa työmäärää ja kustannuksia. Uudet suoritemaksuluokat merkitsisivät korotuksia esimerkiksi joidenkin siltahankkeiden, pienvenesatamien, merituulivoimahankkeiden ja pohjaveden korkeuteen vaikuttavien hankkeiden lupiin.
- Vesilain mukainen aiemmin maksuton lupavalvonta sekä eräiden ilmoitusten käsittely maksullistettaisiin. Maksullisia olisivat jatkossa lupamääräysten toteuttamiseen liittyvä rakentamisen aikainen valvonta aloitusilmoituksesta valmistumisilmoitukseen ja toiminnan aikana luvanmukaisuuden tarkistamiseksi tarvittavat valvontatoimet sekä eräiden vesilain mukaisten ilmoitusten käsittely.
- Aiemmin maksuttomina maksullistettaisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 13 §:ssä tarkoitettu päätös arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa ja 27 §:ssä tarkoitettu lausunto perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Asetuksen 4 §:n 2 momentin kirjaus tekisi myös kesken jääneestä ympäristövaikutusten arvioinnista jatkossa maksullista. Maksuna perittäisiin asetuksen 4 §:n 2 momentin sanamuodon mukaan tehtyä työmäärää vastaava osuus liitteen mukaisesta maksusta. Lisäksi maksullistettaisiin ulkoilulain 4 §:ssä tarkoitettu ulkoilureittisuunnitelman vahvistamista koskeva päätös.
- Uusina vesilain mukaisina suoritteina maksullistettaisiin eräiden vesilain 2 luvussa tarkoitettujen ilmoitusten käsittely: ilmoitus johdon sijoittamisesta toisen vesialueelle, ruoppausilmoitukset ja vedenottoilmoitukset.
- Ojituslaitoksen toimitusmiehen määrääminen maksullistettaisiin. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto perisi vesilain 5 luvun 39 §:ssä säädetyllä tavalla maksun, jonka elinvoimakeskuksessa toimiva ojitusmies perii ojituslaitoksen suorittamisesta.
- Jätelain ja ympäristönsuojelulain mukaisten määräaikaistarkastusten maksuja korotettaisiin 25 %.
- Jätelaissa tarkoitettu päätös kunnalle maksettavista jätehuolto- ja siivoukustunnusten korvauksista tuottajayhteisöltä korotettaisiin 4500 euroon suoritteiden toteutuneen työmäärän seurannan perusteella.
- Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten suoritteiden osalta otettaisiin käyttöön 25 % alennus taulukon mukaisesta maksusta, jos suoritteiden hakijana olisi luonnollinen henkilö tai yleishyödyllinen yhteisö ilman taloudellisen toiminnan harjoittamistarkoitusta.

- Ympäristönsuojelulain mukaisessa pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta tehdyn päätöksen valvontatoimissa siirryttäisiin valvonnan kiinteistä maksuista tuntiperusteiseen laskutukseen 83 €/h.
- Luonnonsuojelulain mukaisista poikkeamislupapäätöksistä perittäviin maksuihin tehtäisiin merkittävä euromääräinen korotus sisältäen inflaatiokorotuksen. Poikkeamisluvista perittäisiin pääsääntöisesti 1500 euron suuruinen maksu, mutta ilman taloudellisen toiminnan harjoittamistarkoitusta lupaa hakevilta luonnollisilta henkilöiltä ja yleishyödyllisiltä yhteisöiltä perittäisiin poikkeamisluvista 316 euroa kuten nykyisinkin.
- Luonnonsuojelulain mukaisiin työmäärän mukaan laskutettaviin suoritteisiin 83 €/h lisättäisiin Natura-lausuntojen antaminen.
- Nykyiset erilliset suoritteet jätteen hyödyntämisestä maanrakennuksessa koskevan ilmoituksen käsittely ja selvitys ilmoituksen käsittelystä yhdistyvät Lupa- ja valvontavirastossa uudeksi suoritteeksi. Uusi suorite on jätteen hyödyntämisestä maanrakennuksessa tehtävän rekisteri-ilmoituksen ja siihen liittyvän selvityksen käsittely ja tämän suoritteiden uusi hinta 700 €, joka on noin 58 % korkeampi kuin nykyisin erillisten suoritteiden hinnat yhteensä.
- Uutena suoritteena maksullistettaisiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisten lupien ympäristön turvaamiseksi annettujen määräysten valvonta. Suorite hinnoiteltaisiin tuntiperusteisena 83 €/h.

Elinkeinovalvonnan maksut

Elinkeinovalvonnan suoritteiden maksuihin tehtäisiin kustannustason noususta johtuva 2–3 % korotus ja lisättäisiin uudet suoritteet, jotka perustuvat terveydensuojelulain (763/1994) 17 b § 7 mom. 3 kohtaan ja komission delegeoituun asetuksen (EU) 2024/370 ja juomavesidirektiiviä täydentävään direktiiviin (EU) 2020/2184. Uutena suoritteena maksullistettaisiin talousveden ja lämpimän käyttöveden kanssa kosketuksissa olevien tuotteiden arviointilaitoksen ilmoittamista koskevan hakemuksen hyväksyminen.

4 Pääasialliset vaikutukset

Lupa- ja valvontaviraston vuoden 2026 tuloarvio toimintamomentille 28.40.04 on noin 30,7 miljoonaa euroa kustannusten ollessa noin 36 miljoonaa euroa ja kustannusvastaavuuden 85,2 %.

Lupa- ja valvontaviraston liiketaloudellinen toiminta on vähäistä (< 1 miljoona euroa).

Erityislakien perusteella määrättäviä maksuja ja hinnoiteltavia suoritteita ei ole.

Lupa- ja valvontaviraston toimintamenot 28.40.04

Lupa- ja valvontaviraston julkisoikeudelliset suoritteet yhteensä	Toteuma 2024	Arvio 2025	Arvio 2026
Tuotot	24 905 565	29 842 187	30 672 339

Kokonaiskustannukset	-33 756 464	-34 758 241	-36 008 374
Kustannusvastaavuus	73,8 %	85,9 %	85,2 %
Omakustannusarvon mukaan hinnoiteltavat			
Tuotot	13 121 594	13 122 505	22 845 053
Kokonaiskustannukset	-13 583 139	-14 314 201	-26 277 263
Kustannusvastaavuus	96,6 %	91,7 %	86,9 %
Omakustannusarvoa alemmaksi hinnoiteltavat suoritteet			
Tuotot	11 783 972	16 719 682	7 827 287
Kokonaiskustannukset	-20 173 326	-20 444 040	-9 731 111
Kustannusvastaavuus	58,4 %	81,8 %	80,4 %

Lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 33.02.07

Työsuojeluosaston omakustannusarvon julkisoikeudelliset suoritteet yhteensä	Toteuma 2024	Arvio 2025	Arvio 2026
Tuotot	394 288	377 774	377 774
Kokonaiskustannukset	-294 676	-422 131	-430 468
Kustannusvastaavuus	133,8 %	89,5 %	87,8 %

5 Lausuntopalaute

Esityksestä saatiin 50 lausuntoa. Lupa- ja valvontavirastoa ohjaavista ministeriöistä sosiaali- ja terveysministeriö puoltaa esitystä, mutta esittää harkittavaksi, että EU- tai ETA-maan ulkopuolella koulutettujen ammattihenkilöiden maksut hinnoiteltaisiin omakustannusarvon alapuolelle ja maksuja alennettaisiin erityisesti sosiaalihuollon ammattihenkilöiden osalta työvoiman turvaamiseksi.

Ympäristöministeriö korostaa kustannusvastaavuuden tavoittelun rinnalla lupamenettelyjen sujuvuutta. Ministeriö kannattaa vesitalouslupien osalta kiinteähintaista hinnoittelua ja alle omakustannusarvon jääviä maksuja ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa suoritteissa sekä maksutulosten korvamerkitsemistä Lupa- ja valvontaviraston ympäristöosaston resurssien turvaamiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö tukee omakustannusarvoon perustuvaa hinnoittelua ja vesitalouslupien vaihtoehtoista tuntiperusteista laskutusta.

Oikeusministeriö pitää kustannuskattavuutta tärkeänä ja esittää yhtenäisiä maksuperusteita ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisille päätöksille. Lisäksi oikeusministeriö esittää, että kalataloudellisessa tai luonnonsuojelutarkoituksessa tehtävien kunnostusten luvat hinnoiteltaisiin alennetun omakustannusarvon mukaan niiden toteuttajasta riippumatta tai annettaisiin maksutta.

ELY-keskukset painottavat lausuntojen maksuttomuutta ja kohtuullisia maksuja erityisesti pienille toimijoille. Ne vastustavat ojitusilmoitusten ja muiden vesilain mukaisten ilmoitusten korkeita maksuja, koska katsovat tuntuvien maksujen voivan vähentää ilmoitusten tekemistä ja heikentävän valvontaa. Lisäksi ELY-keskukset korostavat sähköisen asioinnin toimivuutta ja maksujen ennakoitavuutta. Aluehallintovirastot nostavat esiin huolen lausuntojen maksullistamisesta ja asiakkaiden yhdenvertaisuudesta, jos vesitalousluvut maksullistetaan vaihtoehtoisella tavalla työmäärän perusteella ja asiantuntijatyön tuntihintaa käyttäen. Valvira kannattaa uusien maksullisten suoritteiden lisäämistä, mutta ehdottaa joustoa sähköisen asioinnin lisämaksuihin ja kohtuullisuutta sote-ammattioikeuksien maksuissa.

Sote-toimialan asiakasryhmiä edustavat järjestöt pitävät rekisteröinti- ja muutossuoritteiden maksuja kohtuuttomina pienten palveluntuottajien ja ammatinharjoittajien kannalta. Ne katsovat, että korkeat maksut voivat estää toiminnan aloittamisen ja vaikeuttaa palvelujen tuottamista. Myös ulkomailla koulutettujen ammattilaisten korkeat laillistamismaksut nähdään haitallisina.

Ravintola- ja tapahtuma-ala kritisoi alkoholihallinnon anniskelulupien ja tukkumyyntilupien suuria korotuksia ja katsovat, että maksut voivat vähentää luvallista anniskelua ja heikentää alan kilpailukykyä.

Ympäristöosaston asiakasryhmiä edustavat elinkeinoelämän toimijat painottavat maksujen ennakoitavuuden ja sähköisen asioinnin jatkokehittämisen tärkeyttä sekä sitä, että ympäristövalvonnan maksutulot tulisi ohjata luvituksen sujuvoittamiseen. Liian korkeat maksut voivat estää investointeja ja johtaa luvanhakemusten välttelyyn.

Annettujen lausuntojen johdosta esitystä muutettiin siten, että sosiaali- ja terveysalan toimialan osaston suoritteiden osalta alennettiin EU/ETA-alueen ulkopuolella koulutetun sosiaalihuollon ammattihenkilön laillistamisen ja nimikesuojauksen maksua sekä ehdollisen tunnustamispäätöksen maksua. Osaston suoritteisiin lisättiin kyberturvallisuuslaista mukaiset uudet suoritteet.

Alkoholihallinnon asiakasryhmiltä saadun palautteen johdosta aluehallintovirastoista Lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi siirtyvän määräaikaisen enintään 30 vrk ja enintään 200 asiakaspaikan anniskelulupaa alennettiin. Lisäksi luotiin edullisempi suorite samaan tarkoitukseen silloin, kun edellä tarkoitetun luvan hakijalle on enintään vuotta aiemmin myönnetty muu alkoholihallinnon lupa.

Ympäristöosaston suoritteiden vesitalouslupien osalta lausunnolla oli kaksi erilaista maksullistamisen vaihtoehtoa, kiinteät suoritekohtaiset hinnat ja toteutuneen työmäärän mukainen tuntihintaan perustuva maksu. Lausunnonantajien näkemykset jakautuivat, mutta vesitalousluvut maksullistettaisiin suoritetyyppikohtaisin kiintein hinnoin. Vesilain nykyisiä ja uusia suoritenimekkeitä pyrittiin lausuntojen vuoksi selkeyttämään. Kalataloudellinen tai luonnonsuojelutarkoituksessa tehtävän kunnostuksen lupa hinnoiteltaisiin jatkossakin omakustannusarvon alapuolelle hakijasta riippumatta. Lausuntojen johdosta luonnonsuojelulain mukaisten poikkeamislupapäätösten hinta säilytettäisiin nykyisellään, jos poikkeamislupaa hakisi muuta kuin taloudellisen toiminnan harjoittamista varten luonnollinen henkilö tai yleishyödyllinen yhteisö. Ympäristöosaston asiakkaita edustavat tahot ja eräät viranomaiset suhtautuivat

kriittisesti lisämaksuun ympäristöosaston asioissa, jotka on pantu vireille muutoin kuin sähköisessä asiointipalvelussa. Tästä huolimatta esitetään, että myös ympäristöosaston suoritteissa käytettäisiin muutoin kuin sähköisessä asiointijärjestelmässä vireille pantujen suoritteiden lisämaksua. Ympäristöasioiden nykyinen sähköisessä asiointipalvelussa vireille pantujen asioiden prosenttiosuus osoittaa, että asiat voidaan laittaa vireille sähköisessä palvelussa, vaikka osa asiakirjoista toimitettaisiin viranomaiselle muulla tavoin. Lisämaksu kannustaisi digitaaliseen asiointiin, ja sähköisesti vireille pantu asia maksullistettaisiin perustellusti edullisempänä, koska se vähentäisi viranomaisen työmäärää ja kustannuksia.

Elinkeinovalvonnan suoritteisiin lisättäisiin terveydensuojelulain ja EU-sääntelyn mukaisena uutena suoritteena maksu talousveden ja lämpimän käyttöveden kanssa kosketuksissa olevien tuotteiden arviointilaitoksen ilmoittamista koskevan hakemuksen hyväksymisestä.

Hautausoimilain osalta yhden suoritteen maksua korotettiin lausuntona saadun uuden työmääräarvion johdosta.

6 Säännökohtaiset perustelut

1 §. Omakustannusarvon mukaiset maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet. Asetuksen 1 §:ssä säädettäisiin omakustannusarvon mukaisista maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista. Valtion maksuperustelain 4 §:n mukaan tavarat, jotka valtion viranomainen on tuottanut; palveluiden, jotka on tuotettu tilauksesta tai muusta toimeksiannosta; päätösten, jotka on tehty hakemuksesta; käyttöoikeuksien sekä muiden oikeuksien väliaikaisen luovuttamisen; sekä muun toiminnan, milloin suoritteen tuottaminen on seurausta vastaanottajan toimenpiteestä, tulee olla maksullisia, jollei suoritteen maksuttomuudelle ole perusteltua syytä. Pykälän 2 momentin mukaan suoritteen tulee olla maksullinen etenkin silloin, kun myös muu kuin valtion viranomainen tuottaa sitä tai siihen verrattavaa suoritetta maksullisena tai kun suoritteen tuottaminen liittyy vastaanottajan taloudelliseen toimintaan. Julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävän maksun tulee valtion maksuperustelain 6 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo). Lupa- ja valvontaviraston maksulliset suoritteet hinnoiteltaisiin pääsääntöisesti omakustannusarvoonsa.

Valtion maksuperusasetuksen (VM asetus 211/1992) 1 §:n mukaan suoritteen omakustannusarvoon eli suoritteen tuottamisesta aiheutuneisiin kokonaiskustannuksiin luetaan suoritteen tuottamisesta aiheutuvien erilliskustannusten lisäksi suoritteen tuottamisen aiheuttama osuus hallinto-, toimitila- ja pääomakustannuksista sekä muista valtion viranomaisen yhteiskustannuksista. Mikäli suoritteen tuottamiseen osallistuu myös muita valtion viranomaisia, luetaan myös näille aiheutuvat edellä mainitut kustannukset suoritteen tuottamisiin kokonaiskustannuksiin. Pykälän 2 momentin mukaan suoritteen omakustannusarvon laskemisesta ja maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta voi valtiokonttori antaa tarkempia ohjeita ja määräyksiä. Valtiokonttorin voimassa oleva määräys maksullisen

toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta VK/99662/00.00.00.01/2022 on annettu 16.12.2022.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontaviraston maksullisia julkisoikeudellisia suoritteita, joista peritään omakustannusarvon mukainen kiinteä maksu tai viraston työmäärän mukainen aikaperusteinen maksu, olisivat liitteessä olevassa maksutaulukossa luetellut suoritteet lukuun ottamatta 2 §:ssä tarkoitettuja suoritteita. Omakustannusarvon mukaiseen valtion edun ja oikeuden valvontaan tuomioistuimessa ja viranomaisessa luetaan kaikkien Lupa- ja valvontavirastossa suoritteen tuottamiseksi työskennelleiden työaika.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan muita (kuin liitteessä olevat suoritteet) suoritteita, joiden maksu määrätään suoritteen omakustannusarvon mukaan, olisivat Lupa- ja valvontaviraston viranomaisen tai muun hakijan pyynnöstä tekemä erillinen tarkastus, lukuun ottamatta Lupa- ja valvontavirastolle lain mukaan kuuluvia yleisiä valvonta- ja tarkastustehtäviä ja tarkastus- ja valvontatehtäviä, joiden maksuista säädetään liitteessä.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan omakustannusarvon mukaan hinnoitellaan valtion edun ja oikeuden valvonta tuomioistuimessa taikka muussa viranomaisessa tai toimituksessa. Valtion edun ja oikeuden valvonta-asiat liittyvät Lupa- ja valvontavirastolle erityislaeissa säädettyyn tehtävään valvoa valtion etua toisen viranomaisen asiassa sekä tilanteisiin, joissa asia kuuluu Lupa- ja valvontaviraston toimialaan.

Lupa- ja valvontavirasto valvoo valtion etua Valtiokonttorin toimialaan kuuluvassa tehtävässä syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetussa laissa (422/1974) säädettyllä tavalla. Lain mukaan rikoksesta epäiltynä pidätetyllä tai vangitulla on oikeus saada vapauden menetyksen johdosta valtiolta korvaus lain 1 §:ssä säädettyin edellytyksin. Oikeus korvaukseen koskee lain 2 §:n mukaan myös sitä, joka on määrätty matkustuskieltoon, tehostettuun matkustuskieltoon tai tutkinta-arestiin. Korvauksen myöntää Valtiokonttori. Lain 7 §:n mukaan Valtiokonttorin päätökseen tyytymätön voi nostaa kanteen valtiota vastaan käräjäoikeudessa riita-asioista säädettyssä järjestyksessä. Valtion etua ja oikeutta korvausasiassa valvoo Valtiokonttori, jonka pyynnöstä Lupa- ja valvontaviraston on määrättävä asiamies käyttämään valtion puhevaltaa. Lupa- ja nimeää virkamiehen, joka toimii Valtiokonttorin virka-apupyynnöstä Suomen valtion asiamiehenä kanteen vireilletulosta lähtien tarvittaessa kaikissa oikeusasteissa. Kulujen jakautumisesta osapuolten kesken päättää tuomioistuin pääasiassa tehtävän ratkaisun perusteella. Lupa- ja valvontavirasto laskuttaa valtion edun valvonnasta tuomioistuimessa, jos tuomioistuin määrää valtion kulut kantajan maksettavaksi.

Toiseksi Lupa- ja valvontavirasto valvoo valtion saatavia ja vastaa takaisinsaantivaatimukseen erilaisissa maksukyvyttömyysmenettelyissä kuten konkurssissa, ulosotossa, yksityishenkilön velkajärjestelyssä ja yrityssaneerauksessa sekä rikosasioissa. Konkurssia ja maksukyvyttömyyttä koskevissa oikeudenkäynneissä osapuolet vastaavat yleensä itse kuluistaan, eikä Lupa- ja valvontavirastolla näin ollen ole mahdollisuutta laskuttaa vastapuolta.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan omakustannusarvon mukaan hinnoitellaan alkuperäistä erillistä päätöstä, todistusta tai vastaavaa asiakirjaa korvaavat jäljennökset Lupa- ja valvontavirastossa säilytettävistä asiakirjoista lukuun ottamatta suoritteita, jotka ovat valtion maksuperustelain 5 tai 6 §:n nojalla maksuttomia. Maksuttoman päätöksen, todistuksen tai vastaavaan korvaavasta asiakirjasta ei perittäisi maksua.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan omakustannusarvon mukaan hinnoiteltaisiin Lupa- ja valvontaviraston muu päätös, joka on tehty hakemuksesta. Jos Lupa- ja valvontavirasto tekee hakemuksesta päätöksen eikä tätä suoritetta ole nimenomaisesti maksullistettu asetuksen liitteenä olevassa maksutaulukossa, siitä peritään maksu tämän kohdan perusteella. Lupa- ja valvontavirastossa tehdyt työtunnit kerrotaan viraston tuntihinnalla 94 euroa.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan omakustannusarvon mukaan hinnoiteltaisiin selvitykset ja lausunnot, jotka Lupa- ja valvontavirasto antaa muun viranomaisen maksullisessa asiassa ja joista ei aiheudu ainoastaan vähäisiä kustannuksia. Vähäisenä kustannuksena on pidettävä selvityksiä ja lausuntoja, joissa asiaan perehtyminen ja lausunnon antaminen ei edellytä lausunnon laatijalta erityistä perehtymistä ja vie enintään muutaman tunnin työaika.

Pykälän 3 momentin mukaan 2 momentissa tarkoitettujen suoritteiden omakustannusarvoa määrättäessä käytetään 94 euroa tunnilta. Suoritteen tuottamisen edellyttämä työaika lasketaan kaikkien suoritteen tuottamiseen osallistuneiden henkilöiden työpanoksen summana ja suoritteen tuottamiseen osallistuneiden henkilöiden työpanosten mukainen työaika kerrotaan tuntihinnalla.

Esityksessä ehdotetaan, että ympäristöosaston suoritteiden hinnoittelussa siirryttäisiin vähitellen noudattamaan valtion maksuperustelain pääsääntöä ja nostettaisiin suoritteiden hintoja kustannusvastaavuuden parantamiseksi. Luonnonsuojelulaissa tarkoitettut päätökset hinnoiteltaisiin toistaiseksi omakustannusarvon alapuolelle. Näistä poikkeuksista säädettäisiin jäljempänä 2 §:ssä ja maksuttomista suoritteista asetuksen 3 §:ssä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaiset suoritteet ovat nykyisissä ELY-keskuksissa omakustannusarvon mukaan maksullistettuja.

Ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa tarkoitettuja aluehallintovirastojen suoritteita sekä ELY-keskusten ympäristönsuojelulaissa ja jätelaissa tarkoitettuja suoritteita on aiemmin pidetty omakustannusarvoa alemmaksi hinnoiteltavina suoritteina. Omakustannusarvon alapuolelle hinnoitlemisen perusteena on pidetty valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua ympäristönsuojeluun liittyvää syytä. Ympäristönsuojelulain, vesilain ja jätelain mukaisia lupia hakee pääsääntöisesti taloudellisen toiminnan harjoittaja. Yritys- tai elinkeinotoimintaa ei voi harjoittaa ilman lupaa, jos se aiheuttaa sanotuissa laeissa tarkoitettua ympäristön pilaantumisen vaaraa.

Ympäristölupa pitää hakea toiminnalle, joka voi aiheuttaa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Näitä toimintoja ovat esimerkiksi metsä-, metalli- ja kemianteollisuus, energiantuotanto, suuret eläinsuojat ja kalankasvatus. Ympäristöluvassa voidaan antaa määräyksiä mm. toiminnan laajuudesta, päästöistä ja niiden vähentämisestä. Luvan

myöntämisen edellytyksenä on muun muassa, että toiminnasta ei saa aiheutua terveyshaittaa tai merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Ympäristönsuojelulain tarkoitus on sanotun lain 1 §:n nojalla muun muassa ehkäistä ympäristön pilaantumista. Tämä on ympäristönsuojelulain yhteiskunnallinen tarkoitus ja laajemminkin ympäristöä suojelevan sääntelyn kuten vesilain ja jätelain tarkoitus. Ympäristönsuojelulain 27 §:n (yleinen luvanvaraisuus) mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan, josta säädetään liitteen 1 taulukossa 1 (direktiivilaitos) ja taulukossa 2, on oltava lupa (ympäristölupa). Eläinsuojan luvanvaraisuuden määrittämiseen eräissä tapauksissa käytettävistä eläinyksikkökertoimista säädetään liitteessä 3. Ympäristölupa on lisäksi oltava: 1) toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta; 2) jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista; 3) toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapurussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

Vesilain tarkoituksena on sen 1 §:n mukaan edistää, järjestää ja sovittaa yhteen vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä niin, että se on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä; ehkäistä ja vähentää vedestä ja vesiympäristön käytöstä aiheutuvia haittoja ja parantaa vesivarojen ja vesiympäristön tilaa.

Vesilain 3 luvun 2 §:ssä säädetään siitä, milloin vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa. Vesitaloushankkeella tarkoitetaan vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaan vesi- tai maa-alueella toteutettavaa toimenpidettä tai rakennelman käyttämistä, joka voi vaikuttaa pinta- tai pohjaveteen, vesiympäristöön, vesitalouteen tai vesialueen käyttöön. Lupavelvollisuus edellyttää lisäksi, että vesitaloushanke voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää ja että nämä muutokset voivat aiheuttaa vaaraa muun muassa vesivaraille, luonnon kauneudelle, kalastukselle, vesiliikenteelle taikka yleiselle edulle. (Vesilaki 3 luku 2 §) Myös vesilain mukaista lupaa haetaan lähtökohtaisesti sellaista toimintaa varten, joka voi vaarantaa vesilain mukaisia tavoitteita. Vesilain mukaiset asiat hinnoiteltaisiin lähtökohtaisesti omakustannusarvon mukaisesti.

Lakia ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. (YVA-laki 3 §:n 1 mom.) Ympäristövaikutuksilla tarkoitetaan YVA-lain 2 § 1 kohdan mukaan ympäristövaikutuksella hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia Suomessa ja sen alueen ulkopuolella: a) väestöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen; b) maahan, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen sekä eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, erityisesti niihin lajeihin ja luontotyypeihin, jotka on suojeltu luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/147/EY nojalla; c) yhdyskuntarakenteeseen, aineelliseen omaisuuteen, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön; d) luonnonvarojen hyödyntämiseen; sekä e) a–d alakohdassa

mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin. YVA-lain piiriin kuuluvien hankkeet liittyvät pääsääntöisesti taloudellisen toiminnan harjoittamiseen.

Jätelain (646/2011) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää kiertotaloutta ja luonnonvarojen käytön kestävyyttä, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, varmistaa toimiva jätehuolto sekä ehkäistä roskaantumista.

Lupa- ja valvontavirasto on jätelain 22 §:ssä tarkoitettu yleinen valvontaviranomainen ja jätelain 25 §:ssä tarkoitettu tuottajavastuuta ja juomapakkausten palautusjärjestelmiä koskevien säännösten noudattamista valvova viranomainen. Lupa- ja valvontavirasto päättää hakemuksesta kunnalle maksettavista jätehuolto- ja siivouskustannusten korvauksista (48 e §), jotka tuottaja tai tuottajayhteisö maksaa, tekee jätteen ammattimaista kuljettamista tai toimia jätteen välittäjänä harjoittavan hakemuksesta merkinnän jätehuoltorekisteriin (96 §), käsittelee tuottajan vastuulle kuuluvia seurantatietoja, valvoo ja tekee tarkastuksia muun muassa vaarallista jätettä ammattimaisesti tuottaviin, kerääviin, käsitteleviin, välittäviin tai siirtäviin laitoksiin ja yrityksiin.

Tuottajavastuuseen liittyy jätelain 46 §:n säännös, jonka mukaan tuottajan on järjestettävä markkinoille saattamiensa 48 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden jätehuolto sekä vastattava siitä aiheutuvista kustannuksista. Jätelaki tukee aiheuttaja maksaa -periaatteen soveltamista.

Ympäristönsuojelulain, vesilain, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ja jätelain säätämisen yhteiskunnalliset tavoitteet ovat ympäristönsuojelullisia, mutta virastossa asioiva tarvitsee luvan yleensä taloudellisen toiminnan harjoittamista varten.

Valtion maksuperustelain 4 §:n 2 momentin mukaan päätökset, jotka on tehty hakemuksesta, ovat maksullisia. Suoritteesta perittävien maksujen 6 §:n 1 momentin mukaisen pääsäännön mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo). Aluehallintovirastojen ja osittain myös ELY-keskuksen ympäristön toimialan maksuissa poikkeus on käytännössä muodostunut pääsäännöksi, vaikka maksut koskevat suoritteita, joita ei haeta suojelullista tarkoitusta varten ja joiden hakijana on sääntelyn tavoitteiden vaarantumista aiheuttavaa yleensä taloudellista toimintaa harjoittava asiakas. Ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa tarkoitetuista suoritteista perittävät maksut on hinnoiteltu ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen suoritteiden omakustannusarvon alapuolelle, koska ympäristön pilaantumisen ehkäisy on ympäristönsuojelulain keskeinen tavoite ja korkeat maksut eivät saa nostaa kynnystä hakea lupaa tai tehdä lain mukaan vaadittavia ilmoituksia. Luvan tai ilmoituksen laiminlyönti voi johtaa ympäristön pilaantumiseen.

2 §. Alennetun omakustannusarvon mukaiset maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet. Asetuksen 2 §:ssä säädettäisiin alennetun omakustannusarvon mukaisista maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista. Pykälän 1 momentin kohdissa 1 ja 2 säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa (741/2023) ja lääkelaisissa

(395/1987) tarkoitetuista Lupa- ja valvontaviraston suoritteista. Sote-valvontalain 5 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveystalouden tuottaja saa tuottaa vain palveluntuottaja, joka on lain 11 §:ssä tarkoitettu valtakunnallisessa palveluntuottajien Soteri-rekisterissä ja jonka palveluyksikkö on rekisterissä. Lupa- ja valvontavirasto perii maksun rekisteröinnistä siihen liittyvine tarkastustehtävineen sekä erilaisten ilmoitusten käsittelystä ja näitä koskevien muutosten rekisteröinnistä.

Näiden suoritteiden tuottamiseen liittyvät tehtävät siirtyvät Valvirasta ja aluehallintovirastoista Lupa- ja valvontavirastoon. Sote-valvontalain mukaiset tehtävät hinnoiteltaisiin omakustannusarvon alapuolelle maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuun terveyden- ja sairaanhoitoon liittyvästä perustellusta syystä. Suoritteet on vuoteen 2024 asti Valvirassa ja aluehallintovirastoissa hinnoiteltu suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvia kokonaiskustannuksia vastaaviin hintoihin eli omakustannusarvoonsa. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) voimaan tullessa ja uuden Soteri-rekisterin käyttöönoton yhdessä suoritteet kuitenkin hinnoiteltiin siten, että Soterin perustamiskustannusten poistoa ei jyvitetty asiakkaiden maksettavaksi tuleville maksuille. Uudistusta koskevan hallituksen esityksen osiossa, jossa arvioitiin esityksen taloudellisia vaikutuksia yrityksiin, todettiin seuraavaa: Soterin suunnittelu- ja toteutuskustannukset rahoitetaan valtion talousarviosta, joten nämä alkuvaiheen investointikulut eivät jaksottuisi palveluntuottajien maksujen kautta rahoitettaviksi. (HE 299/2022 vp. s. 43) Lupa- ja valvontavirastolle siirtyvät suoritteet, joiden tuottamiseksi käytetään Soteri-rekisteriä, hinnoitellaan ilman, että rekisterin perustamiskustannusten poistot jyvitetään maksullisille suoritteille. Perustamiskustannukset jäävät valtion talousarvioista rahoitettaviksi sen mukaan, kun rekisterin perustamisen rahoituksesta ja vaikutuksista on eduskuntaa aikanaan informoitu. Soteri-rekisterin poistojen loputtua suoritteet hinnoiteltaneen jälleen omakustannusarvoonsa mukaisesti.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin adoptiolain 87 ja 90 §:ssä tarkoitetuista suoritteista perittävät maksut omakustannusarvon alapuolelle hinnoiteltaviksi. Adoptiolain 87 §:n 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontavirasto voi hakemuksesta myöntää luvan adoptiotoimiston ylläpitämiseen hyvinvointialueelle, Suomessa rekisteröidylle yhdistykselle sekä muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröidylle yhdistykselle ja muulle vastaavalle yhteisölle. Pykälän 2 momentin mukaan adoptiolautakunta voi hakemuksesta myöntää luvan kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen hyvinvointialueelle, Suomessa rekisteröidylle yhdistykselle sekä muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröidylle yhdistykselle ja muulle vastaavalle yhteisölle. Adoptiolautakunta on Lupa- ja valvontavirastossa adoptioasioissa toimiva erityinen asiantuntija-, lupa- ja valvontaviranomainen. (adoptiolaki 86 § 1 mom.)

Adoptiolain 67 §:n 3 momentin mukaan lupa adoptiotoimiston ylläpitämiseen tai kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen voidaan myöntää hakijalle, joka toimii ilman taloudellisen voiton tavoittelua ja jonka harkitaan kykenevän antamaan adoptiotoimintaa tai kansainvälistä adoptiopalvelua ammattitaitoisesti, pitkäjänteisesti ja luotettavasti. Edellytyksenä luvan myöntämiselle on lisäksi, että toiminnan aloittamista voidaan pitää adoptiotoiminnan tai kansainvälisen adoptiopalvelun järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisena.

Adoptiolain 90 §:ssä säädetään luvasta kansainväliseen yhteistyöhön. Pykälän mukaan adoptiolautakunta voi hakemuksesta myöntää palvelunantajalle luvan yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan jos: 1) ulkomaisella palvelunantajalla on sijaintivaltiossaan toimivalta hoitaa kansainväliseen adoptioon kuuluvia tehtäviä; 2) on esitetty riittävä selvitys siitä, että ulkomainen palvelunantaja hoitaa 1 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä ammattitaitoisesti, pitkäjänteisesti, luotettavasti, lapsen edun mukaisesti ja kansainvälisessä oikeudessa tunnustettuja lapsen oikeuksia kunnioittaen sekä ilman, että kukaan saa adoptioista oikeudetonta taloudellista tai muuta hyötyä; ja 3) yhteistyötä voidaan pitää perusteltuna ottaen erityisesti huomioon kansainvälisen adoption tarve kyseisessä valtiossa.

Lupa- ja valvontavirasto perii maksun kansainvälistä yhteistyötä koskevan lupa-asian käsittelystä. Adoptioissa tarkoitettuihin lupa-asioihin ei liity taloudellista toimintaa ja taloudellisen hyödyn saaminen on myös luvan saamisen este. Adoptiolain mukaisia suoritteita ei haeta taloudellisen toiminnan tuottamista varten vaan adoptoitaviin lapsiin, heidän biologisiin ja adoptiovanhempiinsa liittyvistä sosiaalista syistä. Näin ollen adoptiolain mukaisia Lupa- ja valvontaviraston suoritteita ei ole tarpeen maksullistaa lainkaan tai omakustannusarvon mukaisina valtion maksuperustelain 4 §:n 2 momentin valossa. Tästä syystä esitetään, että adoptiolain mukaiset suoritteet peritään omakustannusarvonsa alapuolelle hinnoiteltavina.

Momentin 4 kohdan mukaan omakustannusarvoa alempi maksu perittäisiin ympäristönsuojelulain 205 §:ssä ja jätelain 144 §:n 1 momentissa tarkoitetuista valvonnan suoritteista, jos toiminnan harjoittaja olisi ympäristönsuojelulain 206 §:ssä tarkoitettu mikroyritys.

Ympäristönsuojelulain 206 §:n 1 momentin mukaan mikroyrityksiltä perittävien 205 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 2–5 kohdassa tarkoitettujen maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Ympäristönsuojelulaissa tarkoitettu mikroyrityksen määritelmän poikkeaa kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesta mikroyrityksen määritelmästä. Ympäristönsuojelulain 206 §:n 2 momentin mukaan mikroyrityksellä tarkoitetaan taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa. Mitä tässä säädetään taloudellista toimintaa harjoittavasta oikeushenkilöstä, sovelletaan muuhunkin oikeushenkilöön arvioitaessa sen kokoa maksun suuruuden määrittämistä varten.

Ympäristönsuojelulain 206 §:n 3 momentin mukaan liikevaihdon ja taseen merkitsemisestä kirjanpitoon säädetään kuitenkin kirjanpitolaissa. Saman momentin mukaan vuosiliikevaihdon ja tasetietojen sijaan arvioinnissa voidaan käyttää näistä vain toista tai näitä lähinnä vastaavaa toiminnan talouden kokoa kuvaavaa muuta tunnuslukua, jos yrityksellä ei ole erityistä lakiin perustuvaa velvollisuutta pitää kirjaa liikevaihdostaan tai taseestaan. Jos kumpikaan luvuista ei ole helposti saatavilla, voidaan yrityksen koon määrittelyssä käyttää vain työntekijämäärää.

Ympäristönsuojelulain 206 §:n 4 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on maksun määrittämistä varten ilmoitettava pyynnöstä valvontaviranomaiselle työntekijä-,

liikevaihto- ja tasetiedot tai niitä lähinnä vastaavat tunnusluvut. Jos tietoja ei pyynnöstä huolimatta ilmoiteta, maksu voidaan määrätä alentamattomana.

Jätelain 144 §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta, valtion viranomaisen voi periä maksun:

1) 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat 124 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin suunnitelmiin; 2) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen jätteensiirtoasetuksen noudattamisen valvomiseksi; 3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 126–128 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että omakustannusarvoa alemmaksi hinnoiteltaisiin ympäristönsuojelulaisissa ja vesilaisissa tarkoitettut suoritteet, jos suoritetta hakisi muuta kuin taloudellista toimintaa varten luonnollinen henkilö taikka tuloverolain (1535/1992) 22 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö. Tuloverolain 22 §:n 1 momentin mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos 1) se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä; 2) sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin; 3) se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena taikka kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä. Tuloverolain 22 §:n 2 momentin mukaan yleishyödyllisenä yhteisönä voidaan pitää muun muassa maatalouskeskusta, maatalous- ja maamiesseuraa, työväenyhdistystä, työmarkkinajärjestöä, nuoriso- tai urheiluseuraa, näihin rinnastettavaa vapaaehtoiseen kansalaistyöhön perustuvaa harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistävää yhdistystä, puolueräkisteriin merkittyä puoluetta sekä sen jäsen-, paikallis-, rinnakkais- tai apuyhdistystä, niin myös muuta yhteisöä, jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen tai sosiaalisen toiminnan harjoittaminen taikka tieteen tai taiteen tukeminen. Yleishyödyllisenä yhteisönä voidaan pitää myös yleisissä vaaleissa ehdokkaan tukemiseksi varattua varallisuuskokonaisuutta. Ympäristön toimialan asioissa tyypillisiä yleishyödyllisiä yhteisöjä ovat esimerkiksi ympäristönsuojelu- tai luonnonsuojeluyhdistys taikka kunnostusyhdistys.

Yleishyödyllisen yhteisön ja luonnollisen henkilön omakustannusarvoa alempi hinta edellyttää, että suoritetta ei haeta taloudellisen toiminnan harjoittamista varten vaan esimerkiksi muuta yksityistä käyttöä varten. Taloudellisen toiminnan harjoittamisella viitataan verotettavien elinkeinotulojen hankkimiseen. Yleishyödyllinen yhteisö voi harjoittaa myös elinkeinotoimintaa. Suorite, jota yleishyödyllinen yhteisö tai luonnollinen henkilö hakee elinkeinotoimintaansa varten, on alentamaton ja omakustannushinnan mukainen. Tuloverolain 23 §:ssä säädetään sitä, mitä ei pidetä ja toisaalta pidetään yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotulona.

Yleishyödyllisten yhteisöjen ja luonnollisten henkilöiden omakustannusarvoa alempi hinta helpottaisi tämän oikeushenkilöryhmän ja luonnollisten henkilöiden osalta taloudellisia vaikutuksia, jotka seuraisivat omakustannusarvoa vastaavien maksujen käyttöönottoa ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa suoritteissa.

Kohdan 6 mukaan omakustannusarvoa alemmaksi hinnoiteltaisiin muuhun kuin luonnonsuojelua edistävään tutkimus- tai opetustarkoitukseen tai ennallistamis-,

kunnostus- tai hoitotoimiin annetut luonnonsuojelulaisissa (9/2023) tarkoitetut päätökset luonnonsuojelulain mukaiset poikkeamispäätökset, joista säädettäisiin kohdissa a – i. Tutkimus- tai opetustarkoitukseen tai ennallistamis-, kunnostus- tai hoitotoimiin annetut päätökset olisivat maksuttomia jäljempänä 3 §:n 8 kohdassa säädettävällä tavalla.

Omakustannusarvon alapuolelle hinnoiteltaisiin seuraavat luonnonsuojelulain mukaiset päätökset.

- a) 16 §:n 2 momentissa tarkoitettu poikkeus luonnonsuojeluohjelman toimenpiderajoituksesta;
- b) 54 §:n 1 momentissa tarkoitettu poikkeus yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä;
- c) 61 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös yksityisen luonnonsuojelualueen lakkauttamisesta tai rauhoitusmääräysten lieventämisestä;
- d) 66 §:n 1 momentissa tarkoitettu poikkeus luontotyypin hävittämisen- ja heikentämiskiellosta;
- e) 83 §:n 1–3 momentissa tarkoitettu poikkeus eliölajin suojelua koskevista säännöksistä;
- f) 84 §:ssä tarkoitettu alueellinen poikkeus eliölajien suojelua koskevista säännöksistä, lukuun ottamatta Lupa- ja valvontaviraston aloitteesta vireille tullutta asiaa;
- g) 89 §:ssä tarkoitettu poikkeus eliölajien hallussapidon, vaihdannan, maahantuonnin ja maastaviennin kiellosta;
- h) 93 §:n 3 momentissa tarkoitettu Lupa- ja valvontaviraston lupa poiketa maisemanhoitoaluetta koskevista määräyksistä;
- i) 94 §:n 2 momentissa tarkoitettu päätös maakunnallisen maisemanhoitoalueen lakkauttamisesta tai sitä koskevan päätöksen muuttamisesta;

Momentin 7 kohdan mukaan omakustannusarvon alapuolelle hinnoiteltaisiin yhteisöläinsäädäntöön kuuluva erityistä tarkastusta koskeva päätös. Tällaisista päätöksistä säädetään esimerkiksi osakeyhtiölain (624/2006) 7 luvun 7 §:ssä, osuuskuntalain (421/2013) 7 luvun 15 §:ssä, asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 9 luvun 13 §:ssä, asumisoikeusyhdistyksestä annetun lain (1072/1994) 54 §:ssä. Säännöksillä suojataan yhteisön päätöksenteossa vähemmistöön jääneitä. Mainitut lait sisältävät säännökset Lupa- ja valvontaviraston toimivallasta toiminnantarkastajan määräämiseksi tilanteessa, jossa yhteisön hallinnon ja talouden toiminnantarkastajaa ei ole valittu asianomaisen lain ja yhteisön sääntöjen mukaisesti. Momentin 8 kohdassa säädettäisiin, että toiminnantarkastajan määräämistä koskevasta päätöksestä perittäisiin omakustannusarvoa alemmaksi hinnoiteltu maksu.

Momentin 9 kohdan mukaan kokouksen koolle kutsumista ja yhdistyslain (503/1989) 22 §:ssä tarkoitettua muun päätöksenteon järjestämistä koskeva Lupa- ja valvontaviraston päätös maksullistettaisiin omakustannusarvon alapuolelle hinnoiteltavana. Yhteisöläinsäädännön säännökset sanotuista Lupa- ja valvontaviraston tehtävistä on tarkoitettu yhteisön jäsenten oikeusturvaksi. Yhdistyslain lisäksi koolle kutsumista koskevia säännöksiä on osakeyhtiölain 6 luvun 17 §:ssä, asunto-osakeyhtiölain 6 luvun 18 §:ssä, asumisoikeusyhdistyksistä annetun lain 19 §:ssä ja osuuskuntalain 5 luvun 18 §:ssä.

Momentin kohdan 10 mukaan myös talletuksen ja vakuuden vastaanottaminen hinnoiteltaisiin omakustannusarvon alapuolelle. Lupa- ja valvontaviraston vastaanottamien maksutalletusten yleislaki on laki rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta (281/1931). Maksutalletusta koskevilla yleislain ja erityislakien säännöksillä suojataan velallisen mahdollisuutta vapautua suoritusvelvollisuudestaan maksamalle velkansa, kun velkoja ei jostakin syystä halua tai voi vastaanottaa suoritusta taikka velkojaa ei tavata. Sääntelyn ja talletusmahdollisuuden tarkoituksena on velallisen oikeusturvan takaaminen.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 10 kohdassa tarkoitettua maksua ei perittäisi, jos talletuksen ja vakuuden antaminen liittyisi osana muuhun Lupa- ja valvontaviraston päätökseen, josta on erikseen säädetty maksu. Maksua ei niin ikään perittäisi, jos kyseessä olisi ulosottomiehen ulosottokaaren (705/2007) nojalla tekemä talletus eikä talletuksesta aiheutuvaa maksua voitaisi sisällyttää ulosottoasiain täytäntöönpanoa koskeviin kuluihin tai, jos kyseessä on luonnonsuojelullisesta syystä tehty pakkolunastusta koskeva talletus.

3 §. Maksuttomat suoritteet. Asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin Lupa- ja valvontaviraston maksuttomista suoritteista. Kohdan 1 mukaan raskauden keskeyttämistä tai steriloisesta koskevassa asiassa annetut päätökset olisivat maksuttomia. Raskauden keskeyttämisestä annetun lain (239/1970) 5 §:n mukaan Lupa- ja valvontavirasto voi myöntää luvan raskauden keskeyttämiseen kahdennenkymmenennen raskausviikon loppuun saakka. Steriloimislain (283/1970) 4 §:ssä säädetään tapauksista, joissa Lupa- ja valvontavirasto voi myöntää luvan sterilointiin. Lupa raskauden keskeyttämiseen annetaan pääsääntöisesti raskaana olevan pyynnöstä ja lupa sterilointiin asianomaisen henkilön pyynnöstä laissa säädetyn edellytyksin. Päätökset tehdään Lupa- ja valvontaviraston yhteydessä toimivassa raskauden keskeyttämis- ja sterilointiasioiden lautakunnassa. Säännöksillä suojataan raskaana olevan ja sterilointia hakevan henkeä, terveyttä ja itsemääräämisoikeutta. Raskauden keskeyttämisestä annetussa laissa ja sterilointilaissa tarkoitetut Lupa- ja valvontaviraston olisivat maksuttomia valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitetuista terveyden- ja sairaanhoitoon sekä sosiaalisista tarkoituksista johtuvista syistä.

Kohdan 2 mukaan maksuttomia olisivat tuomioistuimen ja muun valtion viranomaisen maksullisessa asiassa pyytämät asiantuntijalausunnat, joista aiheutuu ainoastaan vähäisiä kustannuksia. Säännöksen mukaan tuomioistuimen pyytämät asiantuntijalausunnat olisivat maksuttomia. Sen sijaan muun valtion viranomaisen pyytämät asiantuntijalausunnat voisivat olla myös maksullisia, jos niitä aiheutuisi vähäistä suurempia kustannuksia. Maksun perimisen ja maksuttomuuden kynnystä arvioitaisiin samalla tavoin kuin edellä 1 §:n 2 momentin 5 kohdassa. Jos asiantuntijalausunnon antaminen ei edellyttäisi erityistä perehtymistä ja jos sen antaminen veisi enintään muutaman tunnin työaika, se olisi maksuton.

Kohdan 3 mukaan Lupa- ja valvontavirastoa ohjaavan ministeriön toimeksiannosta annettava tietopalvelu lukuun ottamatta osuutta, jonka Lupa- ja valvontavirasto hankkii ulkopuoliselta palvelujen tuottajalta, olisi maksuton.

Kohdan 4 mukaan maksuton olisi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 24 a §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettu lääketieteen, hammaslääketieteen tai farmasian suomalaiseen tutkintoon opiskelevan opiskelijan rekisteröinti sekä 40 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella tehtävä yleislääketieteen erityiskoulutuksen merkitseminen rekisteriin. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 24 a §:ssä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä, jota Lupa- ja valvontavirasto pitää valvontatehtäviensä hoitamiseksi. Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyt opinnot suoritetaan lääketieteen, hammaslääketieteen tai farmasian opiskelijan nimi, väestötietojärjestelmän mukainen henkilötunnus, rekisteröintinumero, opintojen aloitusajankohta ja tiedot suoritetuista opinnoista. Lain 40 a §:ssä säädetään koulutusta antavan yliopiston velvollisuudesta ilmoittaa lääketieteen, hammaslääketieteen ja farmasian opiskelijoita sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittaneiden opiskelijoiden tiedot terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin. Pykälän 2 momentissa säädetään koulutusta antavan yliopiston velvollisuudesta ilmoittaa yleislääketieteen erityiskoulutuksen suorittaneita koskevat tiedot ja 3 momentissa tietojen merkitsemisestä EU- tai ETA-valtiossa suoritettua yleislääketieteen erityiskoulutuksen tai sitä vastaavan koulutuksen suorittaneen lääkärin ilmoituksen perusteella.

Kohdan 5 mukaan muut kuin adoptiolain 87 ja 90 §:ssä (22/2012) tarkoitetut luvat olisivat maksuttomia.

Kohdan 6 mukaan maksua ei peritä valtion ja kunnan viranomaiselta näiden suorittaessa lailla säädettyä laillisuuden tai yleisen edun valvontatehtävää eivätkä Lupa- ja valvontaviraston kaava-asiaa koskevasta lausunnosta.

Kohdan 7 mukaan luonnonsuojelua edistävään tutkimus- tai opetustarkoitukseen taikka ennallistamis-, kunnostus- tai hoitotoimiin myönnettävät poikkeukset ja luvat sekä Lupa- ja valvontaviraston aloitteesta vireille otetussa asiassa myönnetty alueellinen poikkeus eliölajien suojelua koskevista säännöksistä.

Kohdan 8 mukaan vesilain (587/2011) 5 luvun 6 §:ssä tarkoitettujen ojitusilmoituksen käsittely olisi maksuton.

Kohdan 9 mukaan hallintolain (434/2003) 7 a luvussa tarkoitettu Lupa- ja valvontaviraston omaa päätöstä koskevaan oikaisuvaatimukseen annettu päätös olisi maksuton riippumatta siitä, muutettaisiinko Lupa- ja valvontaviraston päätöstä oikaisuvaatimuksen johdosta.

Kohdan 10 mukaan varhaiskasvutuslaissa (540/2018), perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (714/2018), taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017), oppivelvollisuuslaissa (1214/2020), tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020), vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019) tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annetut päätökset ovat maksuttomia. Lupa- ja valvontavirasto käsittelee sanotuissa laeissa tarkoitettua muun viranomaisen kuten kunnan tai koulutuksen järjestäjän

päätöstä koskevan oikaisuvaatimuksen. Maksuton oikaisuvaatimus edistää oppivelvollisen ja muun opetukseen osallistuvan oikeusturvaa. Kohdassa tarkoitetut Lupa- ja valvontaviraston päätöksen oikaisuvaatimukseen olisivat maksuttomia maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitetusta oikeusturvasta johtuvasta perustellusta syystä.

Kohdan 11 mukaan Lupa- ja valvontaviraston päätökset muuhun kuin edellä 6 ja 7 kohdassa tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen olisivat maksuttomia siinä tapauksessa, että Lupa- ja valvontavirasto muuttaisi päätöstä oikaisua vaatineen eduksi.

4 §. Eräitä julkisoikeudellisen suoritteiden maksun perintää koskevia säännöksiä. Asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin eräiden julkisoikeudellisten suoritteiden perimisestä. Pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan myönteisestä ja kielteisestä julkisoikeudellisesta päätöksestä perittäisiin samansuuruinen maksu, jollei liitteenä olevassa maksutaulukossa toisin säädettäisi. Momentin toisen virkkeen mukaan, jos Lupa- ja valvontavirasto antaa yhden asiakirjan, joka sisältää useita tässä asetuksessa erikseen maksullisiksi säädettyjä päätöksiä tai muita suoritteita, peritään niistä kustakin maksu tämän asetuksen mukaisesti, jollei liitteenä olevassa maksutaulukossa toisin säädetä.

Pykälän 2 momentin mukaan peruutetusta tai täydentämättä jätetystä hakemuksesta, ilmoituksesta taikka muuten kesken jääneestä asiasta sekä tutkimatta jättämisestä koskevasta päätöksestä perittäisiin tehtyä työmäärää vastaava osuus liitteen mukaisesta maksusta, jollei liitteenä olevassa maksutaulukossa toisin säädettäisi. Kesken jääneenä asiana voitaisiin pitää esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua asiaa, jonka hankkeesta vastaava jättäisi kesken arviointiohjelmavaiheessa ennen, kun yhteysviranomaisen antaisi lausuntonsa tai arviointiselostusvaiheessa ennen, kun yhteysviranomaisen antaisi perustellun päätelmänsä. Liitteessä säädettäisiin esimerkiksi alkoholihallinnon täydentämättä ja peruutetusta hakemuksesta perittävästä kiinteästä maksusta, joka olisi puolet hakemuksesta muutoin perittävästä taulukon mukaisesta maksusta.

Pykälän 3 momentin mukaan muutoksenhaun vuoksi tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi palauttaman asian maksusta vähennettäisiin, mitä samassa asiassa Lupa- ja valvontavirastossa aikaisemmin annetusta päätöksestä on peritty.

Pykälän 4 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan julkisoikeudellisesta päätöksestä ei perittäisi erikseen kuulutus- eikä käsittelymaksua, ellei liitteen maksutaulukossa toisin säädettäisi. Toisen virkkeen mukaan sähköisesti lähetettävästä asiakirjasta perittäisiin sama maksu kuin asiakirjasta muutoin. Kolmannen virkkeen mukaan, kun liitteessä tarkoitettu todistus lähetetään postitse asiakkaalle, postimaksua ei perittäisi.

Pykälän 5 momentin mukaan Lupa- ja valvontaviraston suoritteesta perittävään maksuun voitaisiin lisätä maksu, jonka muu viranomaisen tai ulkopuolinen asiantuntija perii Lupa- ja valvontavirastolta osallistumisestaan Lupa- ja valvontaviraston maksullisen suoritteiden tuottamiseen. Suoritteesta perittävään maksuun lisättävällä maksulla tarkoitettaisiin esimerkiksi toisen viranomaisen samassa asiassa antamasta lausunnostaan perimään maksua tai Lupa- ja valvontaviranomaisen tarkastustehtävässä käytetyn ulkopuolisen asiantuntijan perimää laskua. Esimerkiksi Lupa- ja

valvontaviraston laboratorioluvasta perimään maksun lisätään maksu, jonka Terveiden ja hyvinvoinnin laitos perii samassa lupa-asiassa tartuntatautilain (1227/2016) 18 §:n 2 momentissa tarkoitetusta lausunnostaan. Toisen viranomaisen maksu ja ulkopuolisen asiantuntijan perimä maksu laskutettaisiin kokonaisuudessaan Lupa- ja valvontaviraston asiakkaalta läpilaskutuksena eli sellaisenaan riippumatta siitä, onko kyseessä esimerkiksi toisen viranomaisen omakustannusarvon mukainen tai omakustannusarvoa alemmaksi hinnoiteltu suorite. Pykälän 5 momentin toisen virkkeen mukaan Lupa- ja valvontavirasto lisäksi vesilain 31 §:n 1 momentissa tarkoitetun ojitustoimituksen toimitusmiehen määräykseen maksun, jonka toimitusmies perisi ojitustoimituksen suorittamisesta. Lupa- ja valvontavirasto määrää ojitustoimituksen toimitusmiehen elinvoimakeskuksesta.

5 §. Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet. Asetuksen 5 §:ssä säädettäisiin liiketaloudellisin perustein hinnoitelluista suoritteista. Liiketaloudellisesti hinnoitellaan suoritteet, joiden tuottaminen ei kuulu Lupa- ja valvontaviraston lakisääteisiin tehtäviin ja jotka eivät sisällä julkisen vallan käyttöä.

Pykälän 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontaviraston liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavia suoritteita olisivat 1) toimeksiantoon perustuvat lausunnot sekä koulutus- ja muut palvelut ulkopuolisille; 2) jäljennösten ottaminen ja lähettäminen, lukuun ottamatta 6 pykälässä tarkoitettuja kopioita ja tulosteita; 3) tilauksesta tehdyt selvitykset, tutkimukset, julkaisut ja sähköiset tietotuotteet sekä tiedonhauet rekistereistä ja tietokannoista; 4) ilmoitusten ja tiedotteiden julkaiseminen Lupa- ja valvontaviraston julkaisuissa; 5) Lupa- ja valvontaviraston hallinnassa olevien toimitilojen, kiinteistöjen ja laitteiden käyttö; 6) alkoholijuomia, väkiviinaa ja alkoholivalmisteita sekä niiden valmistusmenetelmiä, -laitteita ja hygieniää koskevat sertifikaatit; 7) hallinnossa tuotettujen menetelmien, tietojärjestelmien, ohjelmien, testien ja vastaavien myynti, käyttöoikeuden tai muiden oikeuksien luovuttaminen sekä käyttö- ja tukipalvelut; 8) asuntokauppalaisissa (843/1994) tarkoitettujen turva-asiakirjojen sekä ryhmärakennuttamislaisissa (190/2015) tarkoitettujen ryhmärakennuttamisasiakirjojen säilyttäminen; 9) muut 1–8 kohdassa tarkoitettuja suoritteita vastaavat suoritteet.

6 §. Julkisuuslain perusteella annettavat suoritteet. Asetuksen 6 §:ssä säädettäisiin julkisuuslain perusteella annettavien suoritteiden maksuista. Pykälän mukaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, *julkisuuslaki*) 34 §:n 2 momentissa tarkoitetusta tiedon esille hakemisesta sekä 3 momentissa tarkoitettujen kopioiden ja tulosteiden antamisesta perittävistä maksuista päättäisi Lupa- ja valvontavirasto noudattaen, mitä mainitussa pykälässä säädetään.

Julkisuuslain 34 §:n 1 momentin mukaan asiakirjan antamisesta 9 (koskee julkista asiakirjaa) ja 11 (koskee asianosaisen oikeutta tiedonsaantiin) ei peritä maksua, kun: 1) asiakirjasta annetaan tietoja suullisesti; 2) asiakirja annetaan viranomaisen luona luettavaksi tai jäljennettäväksi; 3) julkinen sähköisesti talletettu asiakirja lähetetään tiedon pyytäjälle sähköpostitse; 4) sähköisesti talletettu asiakirja lähetetään asianosaiselle sähköpostitse; 5) pyydetyn asiakirjan antaminen kuuluu viranomaisen neuvonta-, kuulemis- tai tiedotusvelvoitteen piiriin; 6) kysymys on julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 24 b §:n 1 momentissa tarkoitetusta arvokkaasta tietoaineistosta.

Julkisuuslain 34 §:n 2 momentin mukaan edellä 1–4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa tiedon esille hakemisesta aiheutuneita kustannuksia vastaava maksu peritään kuitenkin silloin, kun on pyydetty asiakirjaa, joka ei 13 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla (diaarin ja muiden hakemistojen avulla) ole yksilöitävissä ja löydettävissä viranomaisen tämän lain mukaisesti pitämästä asiakirjarekisteristä siinä käytettävän asiakirjaluokittelun eikä asiakirjan tunnisteiden avulla taikka sähköisesti ylläpidetystä rekisteristä sen hakutoimintojen avulla.

Julkisuuslain 34 §:n 3 momentin mukaan tiedon antamisesta 9 ja 11 §:n nojalla kopiona tai tulosteena peritään maksu, joka vastaa tiedon antamisesta viranomaiselle aiheutuvien kustannusten määrää.

Julkisuuslain 34 §:n 6 momentin mukaan tietojen antamisesta asiakirjasta tämän lain nojalla muissa kuin 9 ja 11 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa peritään maksu noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa tai muussa laissa säädetään tai hyvinvointialueesta annetun lain tai kuntalain nojalla päätetään.

7 §. Voimaantulo. Asetuksen 7 §:n mukaan uusi maksuasetus tulisi voimaan 1.1.2026 ja olisi voimassa 31.12.2026 asti. Tämän asetuksen voimaan tullessa vireillä olevista asioista sekä maksamattomista suoritteista Lupa- ja valvontavirasto perisi maksun tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden aluehallintoviraston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja kehittämis- ja hallintokeskuksen sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston suoritteiden maksuja koskevien säännösten mukaan. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että ennen Lupa- ja valvontavirastolla on toimivaltaa periä maksu ennen sen toiminnan aloittamista vireille tulleista asioista niiden maksuasetusten mukaisesti, jotka ovat olleet voimassa kunkin asian vireille tullessa. Lupa- ja valvontaviraston maksuasetusta sovellettaisiin asioihin, jotka tulevat vireille 1.1.2026 alkaen.

Siirtymäsäännöksen mukaan edellä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettusta maksusta vähennettäisiin myös asian käsittelystä aiemmin aluehallintovirastossa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa peritty maksu, jos asia on ennen 1 päivää tammikuuta 2026 kuulunut näiden virastojen toimivaltaan.

Valtioneuvoston asetuksen liitteenä olevan maksutaulukon perustelut

Osio 1 Sosiaali- ja terveysalan osaston suoritteet

Maksutaulukon osio 1 koskee sosiaali- ja terveysalan osaston tehtäviä Lupa- ja valvontavirastossa. Sosiaali- ja terveysalan osaston suoritteista saatavien Lupa- ja valvontaviraston maksutulojen arvioidaan vuonna 2025 olevan noin 16,3 milj. euroa nykyisissä virastoissa ja noin 16 milj. euroa Lupa- ja valvontavirastossa vuonna 2026. Nämä maksutulot muodostaisivat noin 55 % Lupa- ja valvontaviraston maksullisen toiminnan tulosta ja noin 11 % koko viraston rahoituksesta vuonna 2026.

Sosiaali- ja terveysalan osaston tehtäviin kuuluu omakustannusarvon mukaan hinnoiteltavia suoritteita ja omakustannusarvon alapuolelle hinnoiteltavia suoritteita.

Merkittävin osa (osaston tuloista muodostuu omakustannusarvon alapuolelle hinnoiteltavista sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (rekisteröinnit) sekä lääke- ja tartuntalainmukaisista luvista ja ilmoituksista, saatavista maksuista, joista saatavien tulojen arvioidaan olevan n. 47,1 % osaston maksullisen toiminnan tuloista vuonna 2026.

Kaikkien Valvirasta Lupa- ja valvontavirastoon siirtyviin tehtäviin liittyvien suoritteiden kustannusvastaavuuden arvioidaan vuonna 2025 olevan 91 %. Aluehallintovirastoista Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvien sosiaali- ja terveysalan tehtävien kustannusvastaavuuden arvioidaan vuonna 2025 olevan noin 104,7 %.

1.1.Sosiaali- ja terveysalan osaston omakustannusarvon mukaiset suoritteet

Sosiaali- ja terveysalan osaston omakustannusarvon mukaiset suoritteet liittyvät tehtäviin, joita nykyisin hoidetaan pääosin Valvirassa. Omakustannusarvon mukaisista suoritteista ainoastaan alkoholihallinnon suoritteet liittyvät tehtäviin, joita nykyisin hoidetaan sekä Valvirassa että aluehallintovirastoissa. Valvira ja aluehallintovirastot eivät kuitenkaan hoida samoja alkoholihallinnon tehtäviä eivätkä tuota samoja suoritteita, joten suoritteissa ei ole päällekkäisyyttä Valviran ja aluehallintovirastojen kesken.

Lupa- ja valvontaviraston sosiaali- ja terveysalan osaston omakustannusarvon mukaiset suoritteet säilyisivät Lupa- ja valvontavirastossa lähtökohtaisesti samoin suoritenimikkein, joilla niistä nykyisin säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista vuosina 2024 ja 2025 ja valtioneuvoston asetuksessa aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2025 ja 2026. Valviran ja aluehallintovirastojen omakustannusarvon mukaan hinnoiteltavat sosiaali- ja terveysalan suoritteet mukaan lukien alkoholihallinnon suoritteet ovat kustannusvastaavia. Myös suoritteista perittävät maksut säilyisivät pääosin Lupa- ja valvontavirastossa nykyisellä hintatasollaan. Valvirasta siirtyviä alkoholijuomien tukkumyynti- ja valmistuslupien hintoja korotettaisiin hinnoittelun yhtenäistämiseksi ja kyseisten suoritteiden kustannusvastaavuuden parantamiseksi.

Suoriteryhmän maksullisen toiminnan tulot ja kustannukset yhteensä	Toteuma 2024 aluehallintovirastoissa ja Valvirassa	Arvio 2025 aluehallintovirastoissa ja Valvirassa	Arvio 2026 Lupa- ja valvontavirastossa
Tuotot	8 555 141	8 383 267	8 554 887
Kokonaiskustannukset	-8 018 317	-8 571 003	-8 864 091
Kustannusvastaavuus	106,7 %	97,8 %	96,5 %

1.2. Sosiaali- ja terveysalan osaston alennetun omakustannusarvon mukaiset suoritteet

Valvira ja aluehallintovirastot hoitavat nykyisin sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa (741/2023, sote-valvontalaki) tarkoitettuja samoja tehtäviä, vaikka valvonnan kohteena ovat palveluntuottajat ja palveluyksiköt

jakautuvat Valviran ja aluehallintovirastojen kesken. Lupa- ja valvontaviraston suoritenimikkeet muodostettaisiin pitkälti aluehallintovirastojen suoritteiden systematiikan mukaisesti. Uusien suoritteiden edellyttämiä keskimääräiset työmäärät arvioitaisiin, ja suoritteiden työmääräarviot kerrottaisiin Lupa- ja valvontaviraston vuoden 2026 laskennallisella sote-asiantuntijatyön tuntihinnalla 97 €. Tuntihinta olisi Valviran nykyisistä asiantuntijatyön tuntihintaa edullisempi, mutta aluehallintovirastojen sote-asiantuntijatyön hintaa korkeampi. Tuntihinta on laskettu nykyisten virastojen kustannusten painotettuna keskiarvona alkuvuodesta 2025 saatavilla olevien toteutuneiden kustannus- ja työmäärätietojen perusteella, joiden lisäksi kustannuksina on huomioitu neuvottelukauden palkankorotukset ja muu kustannustason nousu vuonna 2026. Tuntihintaa ja suoritteiden yksikköhintoja tarkastellaan uudelleen loppuvuodesta 2025, kun virastoista saadaan tarkempia tietoja vuoden 2025 toteutuneista kustannuksista ja niitä vastaavista työmääristä.

Yksittäisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä lääkealan suoritteisiin tehtäisiin seurantaan perustuvan työmäärän tarkistuksen vuoksi hinnanmuutoksia. Muiden suoritteiden hinnat säilytettäisiin lähtökohtaisesti ennallaan. Kaikkien suoritteiden hintoja tarkistettaisiin korottamalla niitä 2–3 % kustannustason noususta johtuen (neuvottelukauden palkankorotukset ja muu kustannustason nousu).

Suoriteryhmän maksullisen toiminnan tulot ja kustannukset yhteensä	Toteuma 2024 aluehallintovirastoissa ja Valvirassa	Arvio 2025 aluehallintovirastoissa ja Valvirassa	Arvio 2026 Lupa- ja valvontavirastossa
Tuotot	5 196 983	7 924 070	7 470 000
Kokonaiskustannukset	-6 263 814	-8 085 589	-8 259 573
Kustannusvastaavuus	83,0 %	98,0 %	90,4 %

Osio 2 Varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osaston suoritteet

Maksutaulukon osio 2 koskee varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osaston tehtäviä Lupa- ja valvontavirastossa. Osaston kaikki tehtävät siirtyvät aluehallintovirastoista Lupa- ja valvontavirastoon. Osaston tehtäviin liittyvät suoritteet ovat omakustannusarvon mukaan hinnoiteltavia.

Osaston suoritteista saatavien Lupa- ja valvontaviraston maksutulojen arvioidaan vuonna 2026 olevan noin 0,2 milj. euroa.

Osaston tehtävistä säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018) ja hautaustoimilaissa (457/2003). Laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta (940/2025) tulee voimaan 1.1.2026, ja nykyisestä yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamisen lupamenettelystä palataan päiväkotitoiminnan rekisteröintimenettelyyn. Rekisteröintiprosessi pysyy soveltuvin osin samana kuin lupamenettelyssä. Luvan sijasta yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen edellyttää, että palveluntuottaja ja sen toimipaikat olisi rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin. Rekisteröinnin edellytyksenä on, että palveluntuottaja ja toimipaikat täyttäisivät niille säädetyt taloudelliset ja toiminnalliset

edellytykset. Päiväkotitoiminnan saa aloittaa ennen rekisteröintipäätöstä toimitiloihin tehdyn tarkastuksen jälkeen.

Varhaiskasvatuslain ja hautausoimilain mukaiset lupasuoritteiden nykyisten suoritteiden nimikkeet ja niitä vastaavat euromääräiset hinnat otettaisiin Lupa- ja valvontavirastossa hoidettavien suoritteiden lähtökohdaksi. Suoritehintoja nostettaisiin kuitenkin 2–3 % kustannustason nousuun varautumiseksi.

Aluehallintovirastoista Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät hautausoimilaissa ja varhaiskasvatuslaissa tarkoitetut suoritteet

Suoriteryhmän maksullisen toiminnan tulot ja kustannukset yhteensä	Toteuma 2024 aluehallintovirastoissa	Arvio 2025 aluehallintovirastoissa	Arvio 2026 Lupa- ja valvontavirastossa
Tuotot	188 638	211 766	217 060
Kokonaiskustannukset	-296 187	-221 620	-225 990
Kustannusvastaavuus	63,7 %	95,6 %	96,0 %

Osio 3 Ympäristöosaston suoritteet

Maksutaulukon osio 3 koskee ympäristöosaston tehtäviä Lupa- ja valvontavirastossa. Osaston suoritteista saatavien maksutulojen arvioidaan vuonna 2025 olevan aluehallintovirastoissa noin 7,8 milj. euroa ja ELY-keskusten ympäristölupavastuualueilla 5,1 milj. euroa. Nämä maksutulot muodostavat noin 43 % Lupa- ja valvontaviraston siirtävistä maksullisen toiminnan tuloista vuoden 2025 tuloarvioihin perustuen.

Vastuualueen tehtävistä perittävät maksut olisivat pääosin omakustannusarvon mukaisia.

Kaikkien ELY-keskuksista Lupa- ja valvontavirastoon siirtyviin tehtäviin liittyvien ympäristöosaston maksullisten suoritteiden kustannusvastaavuuden arvioidaan vuonna 2025 olevan 78,8 %. ELY-keskusten ympäristön osaston omakustannusarvon mukaan hinnoitellut suoritteet ovat pääsääntöisesti kustannusvastaavia. Ympäristönsuojelulain, vesilain ja jätelain mukaisista aiemmin omakustannusarvon alapuolelle suoritteista saatavien tulojen arvioidaan kasvavan suhteessa ELY-keskusten vastaaviin tuloihin, koska suoritteiden hintoihin tehtäisiin edellä esitettyjä korotuksia.

Ympäristölupien osalta kuitenkin eläinsuojien direktiivilaitosten luvan hintaa alennettaisiin nykyisestä 28 400 eurosta 23 100 euroon. Vastaava muutos tehtäisiin luvan työmääräarvioon 53 henkilötyöpäivästä 43 henkilötyöpäivään. Direktiivilaitoksena luvutetaan a) siipikarjakasvattamot, kun siipikarjapaikkoja on yli 40 000 ja sikalat, kun tuotantosikojen (yli 30 kg:n painoisia) paikkoja on yli 2 000 tai kun emakkopaikkoja on yli 750; siipikarjalla tarkoitetaan kanoja, kalkkunoita, helmikanoja, ankkoja, sorsia, hanhia, viiriäisiä, kyyhkysia, fasaaneja, peltopyitä ja muita lintuja.

Ympäristöosastolla maksullistettaisiin seuraavat suoritteet, jotka eivät aiemmin ole olleet maksullisia aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten suoritteina.

Vesilaissa tarkoitettuja maksullisina suoritteina uusia olisivat lupamääräysten toteuttamiseen liittyvä rakentamisen aikainen valvonta aloitusilmoituksesta valmistumisiloitukseen ja toiminnan aikana luvanmukaisuuden tarkistamiseksi tarvittavat valvontatoimet. Valvonnasta säädetään vesilain 14 luvussa.

Lisäksi uusia maksullisia suoritteita olisivat maksut, joita perittäisiin vesilain mukaisten ilmoitusten käsittelystä. Maksut koskisivat ilmoituksia, jotka tehdään johdon sijoittamisesta toisen vesialueelle (2 luku 5 a §), ruoppausilmoituksia ja vedenottoilmoituksia (2 luku 6 §, 15 § 1 mom. kohdat 2 ja 3) sekä ojitustoimitusta. (5: 31 §)

Eduskunta on vesilainsäädännön uudistamisen yhteydessä edellyttänyt, että hallitus pitää huolta ympäristöhallinnon toimivuudesta turvaamalla sille osoitettujen tehtävien hoitamiseksi riittävät resurssit ja ryhtyy toimenpiteisiin ympäristönsuojelun jälkivalvonnan tehostamiseksi selvittämällä valvontamaksun käyttöönottamista vesilain valvontatehtävissä. (HE 277/2009 - EV 355/2010)

Vesilain 18 luvun 12 §:n mukaan (sellaisena kuin se on laissa 572/2025) vesilain mukaisen asian käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa voidaan periä maksu. Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä. Muiden vaatimuksesta vireillepannun asian käsittelystä voidaan periä maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana. Vesilain 18 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan valtiolle perittävän maksun suuruus määrätään siten kuin valtion maksuperustelaisissa ja sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään.

Esityksessä ehdotetaan, että vesilain mukaiset ilmoitukset ja säännönmukainen valvonta maksullistettaisiin maksuperustelain 4 §:ssä tarkoitettuna vastaanottajan toimenpiteestä seuraavana toimintana. Säännönmukaisella valvonnalla tarkoitettaisiin vesilain 14 luvun mukaista lupamääräysten toteuttamiseen liittyvää rakentamisen aikaista valvontaa aloitusilmoituksesta valmistumisiloitukseen sekä valvontatoimia toiminnan aikana luvanmukaisuuden tarkistamiseksi. Säännönmukainen valvonta maksullistettaisiin maksuperustelain pääsäännön mukaan suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten mukaisesti. Säännönmukaisesta valvonnasta perittäisiin suoritteiden tuottamiseksi Lupa- ja valvontavirastossa käytetyn työajan mukaisesti 83 €/h.

Vesilain 5: 31 §:n 1 momentin mukaan ojitustoimitusta on haettava Lupa- ja valvontavirastolta. Hankkeesta vastaavan, joka ei ole luonnollinen henkilö, on tehtävä hakemus sähköisesti. Lupa- ja valvontavirasto voi erityisestä syystä hyväksyä hakemuksen toimittamisen paperisena. Hankkeesta vastaavan on Lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä toimitettava hakemusasiakirjat paperisena, jos se on tarpeen asian käsittelyn vuoksi. Lupa- ja valvontaviraston on annettava määräys ojitustoimituksen pitämiseen elinvoimakeskukseen palveluksessa virkavastuulla toimivalle henkilölle, jolla on riittävä asiantuntemus (toimitusmies). Vesilain 5:39 §:n

1 momentin mukaan ojitustoimituksen hakijan on maksettava ojitustoimituksesta aiheutuvat kustannukset. Ojitustoimituksen kustannuksiksi katsotaan kokousten pitämisestä aiheutuneet kustannukset sekä uskotuille miehille ja avustavalle henkilöstölle maksettavat palkkiot. Toimitusmiehen päiväraha ja matkakustannusten korvaus suoritetaan valtion varoista.

Ojitustoimitus on lain mukaan maksullinen toimitus, mutta käytännössä ojitustoimituksen kustannuksia ei ELY-keskuksissa nykyisin laskuteta ojitustoimituksen hakijalta. Esityksen mukaan Lupa- ja valvontavirasto perisi jatkossa työmäärän mukaan tuntiperusteisen maksun 83 €/h, joka vastaisi toimitusmiehen määräämisestä Lupa- ja valvontavirastolle aiheutuvaa työtä. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto lisää vesilain 31 §:n 1 momentissa tarkoitetun ojitustoimituksen toimitusmiehen määräykseen maksuun, jonka toimitusmies perii ojitustoimituksen suorittamisesta ja joka maksaa toimitusmiehen suorittamasta ojitustoimituksesta aiheutuvaa työmäärää vesilain 5 luvun 31 §:ssä säädetyllä tavalla. Lupa- ja valvontavirasto tulouttaisi ojitustoimituksen suorittamista vastaavan maksuosuuden elinvoimakeskukseen.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettuina kokonaan uusina suoritteina maksullistettaisiin lain 13 §:ssä tarkoitettu päätös arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa, 4500 €. Suorite olisi maksullinen, kun asia on tullut vireille hankkeesta vastaavan tai viranomaisen aloitteesta. Lisäksi maksullistettaisiin lain 27 §:ssä tarkoitettu lausunto perustellun päätelmän ajantasaisuudesta, 2000 €.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 38 §:n mukaan tiedottamisen, kuulemisen ja ympäristövaikutusten arvioinnin kustannuksista sekä valtioiden rajat ylittävien vaikutusten arviointiin liittyvien velvoitteiden täytäntöönpanoa varten tarvittavien käännösten kustannuksista vastaa hankkeesta vastaava. Pykälän 2 momentin mukaan yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta ja perusteltu päätelmä ovat maksullisia. Laki ei kuitenkaan estä maksullistamasta myös muita suoritteita, joista sanotussa laissa säädetään. Maksuperustelain valossa on ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettujen muutkin viranomaisten suoritteet kuin arviointiohjelmaa koskeva lausunto ja perusteltu päätelmä johtuvat suoritteen vastaanottajan toimenpiteestä ja liittyvät taloudellisen toiminnan harjoittamiseen. Maksuperustelain 4 §:n valossa myös Lupa- ja valvontaviraston päätös arviointimenettelyn soveltamisesta ja lausunto perustellun päätelmän ajantasaisuudesta tulisi maksullistaa suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kustannusten mukaisesti.

Lisäksi ympäristöosaston uutena maksullisena suoritteena maksullistettaisiin ulkoilulain (606/1973) 4 §:ssä tarkoitettu ulkoilureittisuunnitelman vahvistamista koskeva päätös, 700 €. Kyseessä olisi kuntien maksettavaksi tuleva päätös.

Taulukkoon lisättäisiin uutena suoritenimikkeenä vieraslajiasetuksen (EU) N:o 1143/2014 8 artiklassa tarkoitettu poikkeamislupa haitalliseksi säädettyjen vieraslajien hyödyntämiseksi. Suorite ei olisi maksullisena uusi. Aluehallintovirastot ovat aiemminkin perineet vastaavista luvista tuntiperusteista maksua aluehallintovirastoista annettujen maksuasetusten (eri vuosina) vakiintuneen kohdan mukaisesti. (omakustannusarvon mukainen maksu peritään aluehallintoviraston muusta päätöksestä, joka on tehty hakemuksesta).

Aluehallintovirastoista Lupa- ja valvontavirastoon siirtyviin ympäristöosaston tehtäviin liittyvien suoritteiden kustannusvastaavuuden arvioidaan vuonna 2025 olevan noin 77,8 %. Aluehallintovirastojen ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisia lupa- ja ilmoitusmaksuja on viime vuosina nostettu toistuvasti ja tuntuvasti hallituksen kehyspäättösten mukaisesti. Aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueen maksutulojen osalta kuluvana vuonna 2025 tavoitellaan 65 % kustannusvastaavuutta. Ympäristölupien pitkäkköistä käsittelyajoista (10–11 kk) johtuen suoritteiden hinnankorotuksen näkyvät viiveellä aluehallintovirastojen maksutuloissa. Tästä syytä ei ole selvää, minkälainen korotus riittäisi saattamaan aluehallintovirastojen nykyiset ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisista suoritteista perittävät maksut suoritteiden tuottamisen omakustannusarvoa vastaaviksi ja vaikeuttaa tulojen arviointia. Ympäristöasioiden käsittelyn odotetaan tehostuvan nykyisten ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen välisen organisaatorajan kadotessa ja ympäristöasioiden resurssien ja osaamisen yhdistyessä Lupa- ja valvontavirastoon. Ympäristönsuojelulain mukaisista suoritteista perittäviä maksuja nostettaisiin maltillisesti 10 % sisältäen 2–3 % korotuksen kustannustason nousua vastaavan korotuksen.

Vesilain mukaisten suoritteiden työmääräarvioita korotettaisiin, siten että suoritemaksuryhmän tasolla maksut nousevat keskimäärin 30 %, mutta suoritteiden hinnan nousu tulee aiempaa suurempien hankkeiden luvanhakijoiden maksettavaksi. Lisäksi Lupa- ja valvontaviraston vesitalouslupien suoritenimikkeitä kehitettäisiin yksilöllisemmiksi lisäämällä eri kokoisia hankkeita koskevia lupamaksuluokkia siltahankkeisiin, johto-, kaapeli- tai putkihankkeisiin, vene- ja laiturialueen hankkeisiin sekä merituulivoiman hankkeisiin.

Luonnonsuojelulain (9/2023) mukaiset suoritteet säilyisivät toistaiseksi omakustannusarvon alapuolelle hinnoiteltuina maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin syihin verrattavasta perustellusta syystä. Perusteena poikkeamislupapäätösten hinnoittelulle esitetään luonnonsuojelullista syytä huolimatta siitä, että Lupa- ja valvontaviraston luonnonsuojelulain mukaiset tehtävät koskevat luonnonsuojelusta poikkeamista koskevaa lupaa. Poikkeamislupaa haetaan pääsääntöisesti taloudellisen toiminnan kuten rakentamistoiminnan intressissä. Luonnonsuojelulain mukaisiin suoritteisiin tehtäisiin kuitenkin merkittäviä korotuksia nykyistä parempaan kustannusvastaavuuteen pääsemiseksi.

ELY-keskuksista Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät ympäristöosaston suoritteet

	Toteuma 2024 ELY- keskuksissa	Arvio 2025 ELY- keskuksissa	Arvio 2026 Lupa- ja valvontavirastossa
Tuotot	5 011 731	5 116 534	5 904 398
Kokonaiskustannukset	-6 340 415	-6 370 627	-6 898 721
Kustannusvastaavuus	79,0 %	80,3 %	85,6 %

Aluehallintovirastoista Lupa- ja valvontavirastoon siirtyvät ympäristöosaston suoritteet

	Toteuma 2024 aluehallintovirastoissa	Arvio 2025 aluehallintovirastoissa	Arvio 2026 Lupa- ja valvontavirastossa
Tuotot	5 462 660	7 799 999	8 112 000
Kokonaiskustannukset	-11 249 012	-10 022 917	-10 244 209
Kustannusvastaavuus	48,6 %	77,8 %	79,2 %

	Toteuma 2024 aluehallintovirastoissa ja ELY-keskuksissa yhteensä	Arvio 2025 aluehallintovirastoissa ja ELY-keskuksissa yhteensä	Arvio 2026 Lupa- ja valvontavirastossa yhteensä
Tuotot	10 474 391	12 916 533	14 016 398
Kokonaiskustannukset	-17 589 427	-16 393 544	-17 142 930
Kustannusvastaavuus	59,5 %	78,8 %	81,8 %
Omakustannusarvon mukaan hinnoiteltavat			
Tuotot	4 035 195	4 253 524	13 792 769
Kokonaiskustannukset	-4 842 947	-5 108 465	-16 765 923
Kustannusvastaavuus	83,3 %	83,3 %	82,3 %
Omakustannusarvoa alemmaksi hinnoiteltavat suoritteet			
Tuotot	6 439 196	8 663 009	223 629
Kokonaiskustannukset	-12 746 480	-11 285 079	-377 007
Kustannusvastaavuus	50,5 %	76,8 %	59,3 %

Osio 4 Elinkeinovalvonnan ja oikeusturvan suoritteet

Maksutaulukon osio 4 koskee elinkeinovalvonnan ja oikeusturvan tehtäviä Lupa- ja valvontavirastossa. Elinkeinovalvonnan ja oikeusturvan tehtävien suoritteista saatavien Lupa- ja valvontaviraston maksutulojen arvioidaan vuositasolla/vuonna 2025 olevan noin 0,3 milj. euroa.

Lupa- ja valvontaviraston elinkeinovalvonnan tehtävistä säädetään kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetussa laissa 1075/2000, perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä annetussa laissa 411/2018, panttilainauslaitoksista annetussa laissa 353/1992, löytötavaralaissa (778/1988) ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (444/2017) sekä eräissä muissa laeissa.

Oikeusturvan tehtävistä säädetään yhteisölaainsäädännössä kuten osakeyhtiölaissa, asunto-osakeyhtiölaissa, osuuskuntalaissa, asumisoikeusyhdistyksistä annetussa laissa ja yhdistyslaissa sekä rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjan tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetussa laissa (maksutalletuslaki) ja yhteisölaissa.

Elinkeinovalvonnan suoritteita haetaan taloudellisen toiminnan harjoittamista varten. Elinkeinovalvonnan suoritteet on hinnoiteltu omakustannusarvoonsa valtion maksuperustelain pääsäännön mukaisesti.

Oikeusturvan suoritteita hakee esimerkiksi osakeyhtiön tai asunto-osakeyhtiön osakas saadakseen oikeusturvaa yhtiön väärinkäytöstilanteessa. Talletuksen tekee velallinen, joka ei velkojan tavoittamattomuuden vuoksi maksaa velkaansa. Oikeusturvan suoritteet on hinnoiteltu valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua sosiaalisesta ja oikeudenhoitoon liittyvästä perustellusta syystä omakustannusarvoa alemmaksi.

Suoriteriymän maksullisen toiminnan tulot ja kustannukset yhteensä	Toteuma 2024 aluehallintovirastoissa	Arvio 2025 aluehallintovirastoissa	Arvio 2026 Lupa- ja valvontavirastossa
Tuotot	455 396	406 551	413 994
Kokonaiskustannukset	-1 588 719	-1 486 485	-1 515 790
Kustannusvastaavuus	28,7 %	27,3 %	27,3 %
Omakustannusarvon mukaan hinnoiteltavat			
Tuotot	307 602	255 529	261 917
Kokonaiskustannukset	-425 688	-413 113	-421 259
Kustannusvastaavuus	72,3 %	61,9 %	62,2 %
Omakustannusarvoa alemmaksi hinnoiteltavat suoritteet			
Tuotot	147 793	132 604	133 658
Kokonaiskustannukset	-1 163 031	-1 073 372	-1 094 531
Kustannusvastaavuus	12,7 %	12,4 %	12,2 %

Osio 5 Työsuojelun suoritteet

Suoriteriymän maksullisen toiminnan tulot ja kustannukset yhteensä	Toteuma 2024 aluehallintovirastoissa	Arvio 2025 aluehallintovirastoissa	Arvio 2026 Lupa- ja valvontavirastossa
Tuotot	394 288	377 774	377 774
Kokonaiskustannukset	-294 676	-422 131	-430 468
Kustannusvastaavuus	133,8 %	89,5 %	87,8 %

7. Voimaantulo

Valtioneuvoston asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026 samanaikaisesti Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain kanssa sekä muiden valtion aluehallinnon uudistukseen liittyvien lakien kanssa.

Liite: Taulukko Lupa- ja valvontaviraston maksullisen toiminnan kustannusvastaavuudesta